

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
ภัทรา พงษ์ยงยุทธ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
ตุลาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

บทคัดย่อ
ของ
ภัทรา พาชัยยุทธ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา
ตุลาคม 2547

ภัทรา พายัพยุทธ. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ รองศาสตราจารย์เวอร์ณี กริทอง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ปัจจัยที่ศึกษา ได้แก่ เพศ ลำดับการเกิด ระดับชั้นปี การศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2547 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 จำนวน 322 คน เป็นนักเรียนชายจำนวน 150 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 172 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และแบบสอบถามความเป็นผู้นำ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยที่ศึกษา โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การค้นหาตัวพยากรณ์ความเป็นผู้นำ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ เพศชาย (X_1) ลำดับการเกิดลูกคนโต (X_4) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (X_7) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_{10}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (X_{15}) ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน (X_{16}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{17}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{18})

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 ปัจจัย ได้แก่ เพศหญิง (X_2) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน

สระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 1 ปัจจัย ได้แก่ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (X_8)

3. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี มีจำนวน 8 ปัจจัย ได้แก่ ลำดับการเกิดลูกคนเดียว (X_3) ลำดับการเกิดลูกคนกลาง (X_5) ลำดับการเกิดลูกคนสุดท้อง (X_6) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (X_9) อาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐ(X_{11}) อาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท หรือ ห้างร้านเอกชน (X_{12}) อาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว (X_{13}) และรายได้ของผู้ปกครอง (X_{14})

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรี จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{18}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{17}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (X_{15}) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_{10}) ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัย สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ได้ร้อยละ 51.0

5. สมการพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .498 + .433 X_{18} + .204 X_{17} + .203 X_{15} + .073 X_{10}$$

5.2 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .444 X_{18} + .203 X_{17} + .167 X_{15} + .095 X_{10}$$

FACTORS AFFECTING ON THE LEADERSHIP OF THE THIRD LEVEL, SECONDARY
GRADE 1-3 STUDENTS OF SARABUREE WITTAYAKOM SCHOOL
IN CHANGWAT SARABUREE

AN ABSTRACT

BY

PATTRA PACHAIYOOT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University

October 2004

Pattra Pachaiyoot (2004) *Factors Affecting on The Leadership of The Third level, Secondary Grade 1-3 Students of Saraburee Wittayakom School in Changwat Saraburee*. Master Thesis, M. Ed. (Educational Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Inst. Dr.Pasana Chularut, Assoc. Prof. Waythanee Greethong.

The purposes of this research were to investigate factors affecting on the leadership of the third level, secondary grade 1-3 students of Saraburee Wittayakom School in Changwat Saraburee. The subject of 322 students, 150 males and 172 females, were randomly sampling from the third level, secondary grade 1-3 students of Saraburee Wittayakom School in Changwat Saraburee. The instruments were the factors affecting on the leadership questionnaires. The data was analyzed by the Peason Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results were as follows :

1. There were significantly 8 factors positive correlation among males (X_1) elder sibling (X_4) Matayom Suksa I level (X_7) learning achievement (X_{10}) interpersonal relationship between students and parents (X_{15}) classroom atmosphere (X_{16}) interpersonal relationship between students and teachers (X_{17}) and interpersonal relationship between students and friends (X_{18}) that relate to leadership at both .05 and .01 level.
2. There were significantly 2 factors negative correlation among female (X_2) and Matayom Suksa II level (X_8) that relate to leadership at both .05 and .01 level.
3. There were 8 factors no significantly correlation among no sibling (X_3) middle sibling (X_5) last sibling (X_6) Matayom Suksa III level (X_9) government agency (X_{11}) private agent (X_{12}) doing business (X_{13}) and economic status (X_{14}).
4. There were significantly 4 factors affecting on the leadership from the most to the least were interpersonal relationship between students and friends (X_{18}) interpersonal relationship between students and teachers (X_{17}) interpersonal relationship between students and parents (X_{15}) and learning achievement (X_{10}) these 4 factors could predicted leadership about percentage of 51.0.

5. The significantly predict equation of factors affecting on the leadership of the third level, secondary grade 1-3 students of Saraburee Wittayakom School in Changwat Saraburee at .01 level were as follows :

5.1 In terms of row scores were :

$$\hat{Y} = .498 + .433 X_{18} + .204 X_{17} + .203 X_{15} + .073 X_{10}$$

5.2 In term of standard scores were :

$$Z = .444 X_{18} + .203 X_{17} + .167 X_{15} + .095 X_{10}$$

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

ของ

นางสาวภัทรา พาชัยยุทธ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

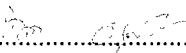

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

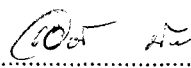
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

วันที่ 15 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2547

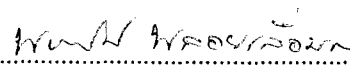
คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

 ประธาน

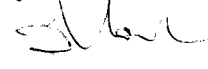
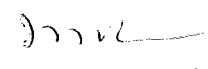
(อาจารย์ ดร. พาสนา จุลรัตน์)

 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ เวรณี กรีทอง)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยล้อมแสง)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ ประธาน
ควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์พรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง และอาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา กรรมการที่ได้รับ
แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด และข้อเสนอแนะ
พร้อมทั้งช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ด้วยความเมตตา
ผู้วิจัยจึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
พรหมธิดา แสนคำเครือ และ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา ทุกท่านที่
ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์วัฒนพงศ์ เสมา ผู้อำนวยการ โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม
อาจารย์จันทร์เพ็ญ ชื่นสวัสดิ์ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม และคณาจารย์ในโรงเรียน
สระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และสมาชิกในครอบครัวที่ให้อำลังใจ และให้ความ
ห่วงใยผู้วิจัยตลอดมา

ภัทรา พาชัยยุทธ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้า.....	9
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำ.....	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ศึกษาค้นคว้า.....	20
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ.....	20
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลำดับการเกิด.....	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	27
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง.....	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง.....	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ บิดามารดา หรือผู้ปกครอง.....	34
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน.....	38
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู.....	43
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	47
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	47
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	48
	วิธีการสร้างเครื่องและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	48
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
	การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า.....	64
	ผลการศึกษาค้นคว้า.....	65
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	72
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	72
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	72
	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	72
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	73
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
	อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	75
	ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	87
	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย.....	87
	บรรณานุกรม.....	88

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก.....	98
ภาคผนวก ข.....	116
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	122

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและชั้นปี.....	48
2 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี จำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง.....	65
3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับ รายได้ของผู้ปกครอง ระดับสัมพันธภาพของนักเรียนกับผู้ปกครอง ระดับลักษณะ ทางกายภาพในโรงเรียน ระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ระดับ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และระดับความเป็นผู้นำของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรีสัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และความเป็นผู้นำ.....	67
4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ลำดับการเกิด ระดับชั้นที่กำลังการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพ ของนักเรียนกับผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับความเป็นผู้นำของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี.....	68
5 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวพยากรณ์ที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี.....	70
6 แสดงตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี.....	71
7 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง.....	117
8 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพใน โรงเรียน.....	118
9 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับครู.....	119
10 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับเพื่อน.....	120
11 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามความเป็นผู้นำ.....	121

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติย่อมเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาสำหรับทุกคน ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้น สิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนาประการหนึ่งคือ “คน” เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติ เป็นพลังผลักดันให้ชาติเจริญก้าวหน้าไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และส่วนหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาคนให้เข้าไปในแนวทางที่ต้องการ และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้นก็คือ การศึกษาลักษณะของคนในสังคม เพื่อค้นหาส่วนที่บกพร่องมาทำการแก้ไขปรับปรุง และสนับสนุนปลูกฝังส่วนที่ดี (วิจิตร ชีรกุล. 2518 : 19) และความเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่ควรจะมีในตัวบุคคลในสังคม เพราะเมื่อใดก็ตามที่มีคนมารวมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มักจะพบผู้นำคนหนึ่งเสมอในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ผู้นำอาจมองเห็นได้ชัดโดยตำแหน่ง แต่ผู้นำบางคนไม่มีตำแหน่งที่จะบอกได้ ทราบได้จากพฤติกรรมที่แสดงออก และคนในกลุ่มยอมรับเขาเป็นผู้นำ ซึ่งผู้นำเหล่านี้มีความสำคัญต่อกลุ่ม เพราะผู้นำเปรียบเสมือนดวงประทีปหรือหางเสือเรือที่จะนำกลุ่มให้ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว (ภิญโญ สาร. 2514 : 223) ซึ่งสอดคล้องกับ เฮวพา เดสเซคุปต์ (2522 : 129) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลมาอยู่รวมกันเพื่อกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ ภาวะความเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อกลุ่มมาก เพราะหมายถึง การที่บุคคลในกลุ่มรับรู้บทบาทหน้าที่ของตน รับผิดชอบต่อการแสดงออกของกลุ่ม และมีส่วนในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในกลุ่ม ในการรวมกลุ่มความเป็นผู้นำจะปรากฏขึ้นระหว่างการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำโดยธรรมชาติ หรือโดยการแต่งตั้งก็ตาม ผู้นำมีความสำคัญต่อกลุ่มมาก เพราะถ้ากลุ่มใดขาดผู้นำ กลุ่มนั้นก็ไม่สามารถทำงานได้สำเร็จ หรือสำเร็จอย่างล่าช้า เพราะสมาชิกเกิดความขัดแย้ง ไม่พอใจกัน พยายามหาผลประโยชน์ใส่ตน ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ ผู้นำ ดังที่ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 37) กล่าวว่า การนำกลุ่มให้พัฒนานั้น จะต้องมีผู้นำที่มีความสามารถ มีความฉลาดในการจะนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งความเป็นผู้นำดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ ดังที่ กัลเดน (รัศมี ภิบาลแทน. 2521 : 3 ; อ้างอิงจาก Galtan. 1960.) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำไม่ได้สืบทอดโลหิต แต่เป็นคุณสมบัติที่จะต้องศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม

การให้ความรู้ ปลูกฝังและส่งเสริมลักษณะความเป็นผู้นำ หรือลักษณะต่าง ๆ ที่สังคมต้องการนั้นควรให้ความรู้และวางแนวทางในการปลูกฝังตั้งแต่ในวัยเด็ก โดยเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยระหว่าง 14-16 ปี จัดอยู่ในระยะวัยรุ่นตอนต้น ซึ่ง

ฮาร์วิกเฮอร์ส (Havighurst, 1956 : 174) กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง และยอมรับสิ่งใหม่ ๆ อีกทั้งยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงทั้งหลายได้เป็นอย่างดี มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง รู้จักตัดสินใจเลือกมาตรฐานที่ควรยึดเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เด็กวัยนี้จึงสมควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถนำตนเองก้าวไปข้างหน้าด้วยสติปัญญา มีลักษณะที่สังคมพึงประสงค์ และก้าวไปพร้อม ๆ กับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องควรวางแผนในการวางแผนพัฒนาให้เด็กในวัยนี้มีความเป็นผู้นำ และเนื่องจากประเทศไทยมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมาจนถึงปัจจุบัน เพราะเป็นการปกครองที่ยึดประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ และเพื่อให้สอดคล้องกับระบอบการปกครองของประเทศไทยจึงควรมีการวางแผนพัฒนาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยให้แก่เด็ก เพื่อให้เขาจะได้สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปในทิศทางที่พึงประสงค์ต่อไปในอนาคต

จากการที่ผู้วิจัยมีเพื่อนเป็นครูสอนระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม ผู้วิจัยจึงทำการสัมภาษณ์เพื่อนเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่โรงเรียนแห่งนี้มีลักษณะไม่กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหา ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงไปสัมภาษณ์ครูผู้สอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ท่านอื่นเพิ่มเติมจำนวน 6 คน ได้แก่ ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ 2 คน ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ 2 คน ครูสอนวิชาภาษาไทย 2 คน ถามว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 มีปัญหาด้านใดบ้าง จากคำตอบของครูพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ส่วนใหญ่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหา ไม่มีความเด็ดขาด ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้วิจัยจึงทำการสำรวจปัญหาเบื้องต้นโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 2 ข้อ สอบถามกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 200 คน แบ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 66 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 66 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 68 คน

คำถามข้อที่ 1 ถามว่า ขณะนี้นักเรียนมีปัญหาในด้านใดบ้าง ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาโดยเรียงลำดับปัญหาจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 42.42 ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ไม่มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 15.15 และไม่มีการปรึกษารื้อกับสมาชิกในกลุ่มในการแก้ปัญหาต่าง ๆ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีปัญหา โดยเรียงลำดับปัญหาจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ ไม่มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 37.88

ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 ไม่มีการปรึกษารื้อหรือกับสมาชิกในกลุ่มในการแก้ปัญหาต่าง ๆ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 21.21 ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.06 และไม่สามารถแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มทำได้ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีปัญหา โดยเรียงลำดับปัญหาจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ ไม่สามารถแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มทำได้ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 44.11 ไม่มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 32.35 ไม่มีการปรึกษารื้อหรือกับสมาชิกในกลุ่มในการแก้ปัญหาต่าง ๆ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.11 และไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.41

คำถามข้อที่ 2 ถามว่า จากปัญหาข้อที่ 1 นักเรียนคิดว่าเกิดจากสาเหตุใดบ้าง ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 66 คน ตอบว่า เกิดจากปัญหาด้านไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ สาเหตุเนื่องจาก อายุเพื่อน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 43.94 กลัวผิด จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และไม่สามารถเรียบเรียงคำพูดได้ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 18.18 และเกิดจากปัญหาด้านไม่สามารถแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มทำได้ สาเหตุเนื่องจาก เกรงใจผู้อื่นจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 66 คน ตอบว่าเกิดจากปัญหาด้านไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ สาเหตุเนื่องจาก กลัวผิด จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 อายุเพื่อน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 และไม่สามารถเรียบเรียงคำพูดได้ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.70 เกิดจากปัญหาด้านไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สาเหตุเนื่องจาก คิดว่าความคิดของตัวเองดีแล้ว จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 12.12 และเกิดจากปัญหาด้านไม่สามารถแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มทำได้ สาเหตุเนื่องจาก เกรงใจผู้อื่น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.58

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 68 คน ตอบว่า เกิดจากปัญหาด้านไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ สาเหตุเนื่องจาก กลัวผิด จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 45.59 และอายุเพื่อน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 39.70 เกิดจากปัญหาด้านไม่สามารถแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มทำได้ สาเหตุเนื่องจาก เกรงใจผู้อื่น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 และเกิดจากปัญหาด้านไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สาเหตุเนื่องจาก คิดว่าความคิดของตัวเองดีแล้ว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.94

จากการสำรวจปัญหาเบื้องต้นดังกล่าว สรุปได้ว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ไม่มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ได้แก่ ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ไม่สามารถจัดสรรแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มทำได้ ไม่มีการปรึกษารื้อหรือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ร่วมกัน และไม่มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ดังที่ กิติ ตัณฑคานนท์ (2531 : 26-27) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย คือ การแสดงออกของผู้นำที่เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้ใช้ความคิด และแสดงความคิดเห็นนั้นออกมา สามารถจัดสรรแบ่งงาน มอบหมายหน้าที่การงานให้ผู้ตามรับผิดชอบดำเนินการตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล และให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงาน พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็น และมีการปรึกษาหารือกันกับผู้ตามในการทำงาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์ เกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้นำและผู้ตาม เกิดความร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้กลุ่มสามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับลิปปีท์ และไวท์ (Cartwright and Zander. 1968 : 319 ; citing Lipptt and White. 1943) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย คือ ลักษณะที่ผู้นำจะให้โอกาสแก่สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น นโยบายและการตัดสินใจใด ๆ เกิดจากการปรึกษาหารือกันภายในกลุ่ม โดยได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนอย่างดีจากผู้นำ เมื่อกลุ่มต้องการคำแนะนำทางด้านกลวิธี ผู้นำมักจะเสนอแนะวิธีการหลายวิธีให้กลุ่มมีโอกาเลือกกระทำ สมาชิกในกลุ่มมีอิสระในการเลือกทำงานร่วมกับผู้ที่เขาเลือก มีการแบ่งงานกันทำระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ผู้นำมีความยุติธรรมในการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานและพยายามทำตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการวางแผนนโยบายสำหรับผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบการวางแผนพัฒนาความเป็นผู้นำให้แก่แก่นักเรียนต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2546 จำนวน 2,259 คน เป็นนักเรียนชายจำนวน 1,051 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 1,208 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี จำนวน 322 คน เป็นนักเรียนชายจำนวน 150 คน นักเรียนหญิงจำนวน 172 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของยามานะ (Yamane. 1976 : 886-887) ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากร โดยใช้ชั้นปี และเพศเป็นชั้น (Strata)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่
 - 1.1.1 เพศ
 - 1.1.2 ลำดับการเกิด
 - 1.1.3 ระดับชั้นปีการศึกษา
 - 1.1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 1.2 ปัจจัยด้านครอบครัว
 - 1.2.1 รายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง
 - 1.2.2 อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง
 - 1.2.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง
 - 1.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
 - 1.3.1 ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน
 - 1.3.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
 - 1.3.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเป็นผู้นำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเป็นผู้นำ หมายถึง ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย คือ การแสดงออกของนักเรียนที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ มีความสามารถในการจัดสรรแบ่งงานและมอบหมายงานต่าง ๆ ให้ผู้อื่นทำ เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ความคิด และแสดงความคิดเห็นนั้นออกมา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการปรึกษาหารือกับผู้อื่นในการทำงานกลุ่ม และมีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำ หมายถึง สิ่งที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ ลำดับการเกิด ระดับชั้นปีการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 เพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง

2.1.2 ลำดับการเกิด หมายถึง การเกิดของบุคคลในครอบครัว ในที่นี้แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

2.1.2.1 ลูกคนเดียว หมายถึง นักเรียนที่เป็นบุตรคนเดียว ไม่มีพี่น้อง

2.1.2.2 ลูกคนโต หมายถึง นักเรียนที่เป็นบุตรคนแรก หรือบุตรคนที่หนึ่ง

2.1.2.3 ลูกคนกลาง หมายถึง นักเรียนที่เป็นบุตรระหว่างคนโตกับคนสุดท้อง

2.1.2.4 ลูกคนสุดท้อง หมายถึง นักเรียนที่เป็นบุตรคนสุดท้าย

2.1.3 ระดับชั้นปีการศึกษา หมายถึง ระดับชั้นที่นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน คือ

2.1.3.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.1.3.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.1.3.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม วัดได้จากคะแนนในภาคต้น ปีการศึกษา 2546

2.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ รายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 รายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หมายถึง จำนวนเงินเดือนของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับรวมกันเป็นรายเดือน

2.2.2 อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หมายถึง ชนิดของงานที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียนประกอบเป็นรายได้หลักเพื่อเลี้ยงชีพ โดยจำแนกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

2.2.2.1 อาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐ หมายถึง บุคคลที่ทำงานในสังกัดของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ มีรายได้แน่นอน

2.2.2.2 อาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชน หมายถึง ผู้ที่ทำงานให้แก่บุคคลอื่น โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นรายวัน รายเดือน ซึ่งในเดือนหนึ่ง ๆ มีรายได้ไม่แน่นอน

2.2.2.3 อาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว หมายถึง ผู้ทำการค้า ธุรกิจทุกชนิด

2.2.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หมายถึง พฤติกรรมที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียน และพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.3.1 พฤติกรรมที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียน ได้แก่ การให้ความรักความห่วงใยต่อนักเรียน ให้กำลังใจและเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัวแก่นักเรียน

2.2.3.2 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ได้แก่ การแสดงความรักและความเคารพของนักเรียนที่มีต่อบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง การเชื่อฟังช่วยเหลืองานที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมอบหมายให้ด้วยความเต็มใจ ยอมรับกฎระเบียบในครอบครัว การขอคำแนะนำและการขอให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ในการเรียน รวมถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน และไม่ทำให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเสียใจ

2.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1 ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน มีดังนี้

2.3.1.1 สถานที่เรียน หมายถึง ลักษณะที่ตั้งและบริเวณของโรงเรียน สภาพอาคารเรียน การถ่ายเทอากาศในห้องเรียน ความสะอาดและความเป็นระเบียบของห้องเรียน ขนาดของห้องเรียน

2.3.1.2 สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน หมายถึง ปริมาณของสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนเมื่อเทียบกับจำนวนครูและนักเรียน ความทันสมัย คุณภาพการใช้งาน

2.3.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียน และพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครู ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.2.1 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ ให้ความสนใจต่อนักเรียน ให้ความเป็นกันเอง ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาและข้อชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียน และด้านส่วนตัวที่นักเรียนมาขอคำปรึกษา

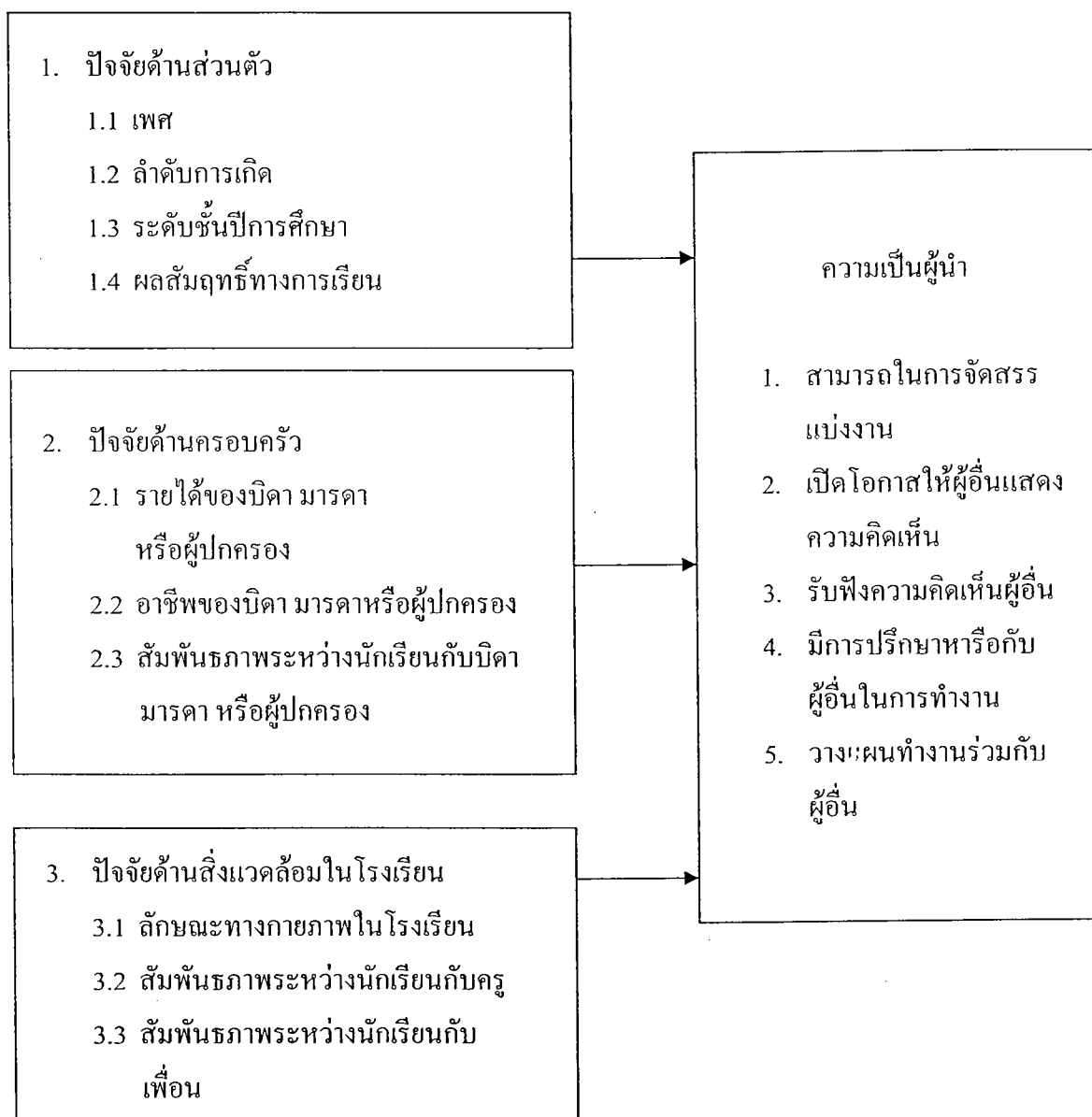
2.3.2.2 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครูทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ ให้ความเคารพ เชื่อฟังในครูผู้สอน ตั้งใจและสนใจกระทำในสิ่งที่ครูอบรมสั่งสอน และซักถามครูเมื่อมีข้อสงสัยด้านการเรียนและด้านส่วนตัว

2.3.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และในด้านส่วนตัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ได้แก่ การช่วยเหลือกัน การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน มีความรักและความสามัคคีในการทำงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเรียน

กรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี
2. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำ
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำ
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ศึกษาค้นคว้า
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ศึกษาค้นคว้า
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ศึกษาค้นคว้า

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำ

1.1.1 ความหมายของผู้นำ

มอริส และซีแมน (Morris and Seaman. 1957 : 16) กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอิทธิพลและให้อิทธิพลต่อผู้อื่นมากกว่าสมาชิกอื่นในกลุ่ม หรือเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับมากกว่าใครในกลุ่ม หรือบุคคลผู้มีอิทธิพลในการที่จะดำรง หรือกระทำให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายนั้น

ฟีลด์เลอร์ (Fiedler. 1967 : 10) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีความคิดริเริ่มหรือส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้นำสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการปะทะของสมาชิกในกลุ่มดำเนินไปด้วยดี

อิงลิช และอิงลิช (English and Englinsh. 1968 : 289) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้เป็นข้อ ๆ คือ

1. บุคคลที่มีการกระทำที่จะชี้แนวทาง ควบคุมทัศนคติ หรือการกระทำของผู้ตามในสถานการณ์หนึ่ง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบุคคลนั้นเป็นบุคคลในกลุ่มที่มีอิทธิพล หรืออำนาจที่จะกระทำดังกล่าว
2. บุคคลที่ผู้อื่นเห็นว่ามีลักษณะต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้นำ
3. บุคคลที่มีหน้าที่เป็นทางการ ที่จะให้คำแนะนำหรือออกคำสั่ง เพื่อที่จะควบคุมพฤติกรรมของกลุ่ม
4. บุคคลที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดจากสมาชิกในกลุ่ม

ฮอลแลนด์เดอร์ (Hollander. 1972 : 430) อธิบายว่า ผู้นำ คือ บุคคลซึ่งมีบุคลิกภาพรวมทั้งเป็นผู้ที่มีสถานะที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ใช้อิทธิพล เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลุ่ม และดำเนินกลุ่มไปสู่เป้าหมาย

กู๊ด (Good. 1973 : 332) ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถที่จะนำหมู่คณะไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการทำงาน

ฟิดเลอร์ (Fiedler. 1996 : 405) กล่าวว่า ผู้นำจะต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามเกณฑ์ต่อไปนี้ คือ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำกลุ่ม หรือได้รับการเลือกจากกลุ่ม หรืออาจจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลภายในกลุ่ม และผู้นำยังเป็นจุดรวมของพฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่ม มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในกลุ่ม และมีความสามารถเร้าให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ทำให้งานสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ อีกทั้งผู้นำคือผู้ที่ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จตรงเป้าหมายในการทำงาน

อรุณ รักธรรม (2522 : 187) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้น หรือได้รับคำยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจ เพราะมีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และจะพาหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วได้

สาตี จบศรี (2531 : 19) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในกลุ่ม เป็นอิทธิพลทางบวก บุคคลในกลุ่มยอมรับปฏิบัติตามความคิดเห็นหรือคำสั่งด้วยความเต็มใจ ผู้นำและผู้บริหารไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลเดียวกัน ดังนั้น ในกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งหรือหน่วยงานหนึ่งอาจจะมีผู้นำหลายคนนอกเหนือจากผู้นำโดยตำแหน่ง ซึ่งสอดคล้องกับ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 38) ที่กล่าวว่า ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีสมรรถวิสัย (Capacity) สูงในหลาย ๆ ด้านและบางครั้งการเป็นผู้นำก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

ทองเรียน อมรัชกุล (2533 : 37) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีอิทธิพลหรือผู้ที่ใช้อำนาจ เพื่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรมบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในอันที่จะช่วยกันปฏิบัติภารกิจให้ลุล่วงสำเร็จตามเป้าหมายได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้ง หรืออาจจะได้รับการเลือกตั้งจากกลุ่ม หรืออาจจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการทำงานกลุ่มมาก ซึ่งอิทธิพลดังกล่าวเป็นไปในทางบวก คือสมาชิกในกลุ่มยอมรับและปฏิบัติตามความคิด หรือคำสั่งด้วยความเต็มใจ และผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีเหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ และผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สามารถนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จตรงเป้าหมายของการทำงานได้

1.1.2 ความหมายของความเป็นผู้นำ

ความเป็นผู้นำตรงกับภาษาอังกฤษว่า Leadership ซึ่งหมายถึง การเป็นผู้นำโดยใช้อิทธิพลในการดำเนินงาน ได้มีผู้ให้ความหมายของความเป็นผู้นำไว้มากมายดังนี้

ทีด (Tead. 1951 : 20) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำเป็นการกระทำที่มีอิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามความมุ่งหมาย และความเป็นผู้นำเป็นกระบวนการใช้อิทธิพลในการปฏิบัติงานบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มุ่งให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด ถ้าสถานการณ์เปลี่ยนแปลง รูปแบบของกระบวนการใช้อิทธิพลก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย

เทอร์รี่ (Terry. 1960 : 410) ให้ทัศนะว่า ความเป็นผู้นำ คือ ความสัมพันธ์ของบุคคลในอันที่จะทำให้บุคคลทำงานร่วมกันอย่างมีความตั้งใจตามความปรารถนาของผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้นำ

✎ โรล และคนอื่น ๆ (Roald and other. 1972 : 176) ให้ความหมายของความเป็นผู้นำว่า เป็นการกระทำ หรือพฤติกรรมระหว่างบุคคลและกลุ่มที่จะนำไปสู่เป้าหมายอันพึงปรารถนาทั้ง 2 ฝ่าย

✎ โซโลมอน (Solomon. 1987 : 11-12) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติของการที่บุคคลใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น ซึ่งสามารถทำให้ผู้อื่นรับฟัง เห็นด้วย และยอมทำตามคำแนะนำของเขา เพื่อให้กลุ่มดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ รัสมิ ภิบาลแทน (2521 : 40) มีความเห็นสอดคล้องกับโซโลมอนว่า ความเป็นผู้นำ หมายถึง ลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาเมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม เป็นความสามารถที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการทำงานร่วมกัน หรือร่วมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน ในอันที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายและประสบความสำเร็จ

อุทัย หิรัญโต (2524 : 19) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลจูงใจให้ผู้ช่วยงานหรือหมู่ผู้ตามร่วมใจกันปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยที่คนเหล่านั้นเห็นว่า เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา

อรุณ รักรธรรม (2523 : 87) ให้ความหมาย ความเป็นผู้นำ คือ ความสามารถของบุคคลที่จะชักจูงผู้อื่นให้ร่วมใจกับตนดำเนินการไปสู่จุดหมายของตนได้

✎ กิติ ดยัคคานนท์ (2531 : 22) ได้ให้ความหมายความเป็นผู้นำ คือ ศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจ หรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงานในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือปฏิบัติการและอำนาจการโดยใช้กระบวนการสื่อความหมายของการติดต่อกันและกันได้ร่วมใจกับตนดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความเป็นผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับให้มีอำนาจที่จะสร้างอิทธิพลต่อกลุ่มนั้น ๆ เพื่อก่อให้เกิดความพยายามในการดำเนินงานให้บรรลุถึง

เป้าหมายที่กำหนดไว้ และเป็นความสามารถในการใช้อิทธิพลจูงใจผู้อื่นให้ร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งคนเหล่านั้นพึงปรารถนา

1.1.3 ความสำคัญของผู้นำ

ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม เป็นผู้ที่ได้รับผิดชอบต่อสังคม เป็นผู้ทำให้สังคมเจริญขึ้นหรือเสื่อมลง ขยายตัวหรือสลายตัว เราอาจพยากรณ์สภาพสังคมในอนาคตได้จากการสังเกตลักษณะผู้นำในสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเปรียบเสมือนตัวจักรกลของกลุ่ม หน่วยงาน และเป็นตัวแทนของหน่วยงาน เมื่อต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ดังนั้น ผู้นำจึงเป็นหลักในการดำเนินงาน (สมพงษ์ เกษมสิน. 2511 : 8)

กิตติพันธ์ รุจิรกุล (2529 : 13) กล่าวว่า เมื่อมีบุคคลอยู่ร่วมกัน ผลสำเร็จของการดำเนินงานทั้งหลายขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของผู้นำและผู้ตาม ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้นำ เพราะถ้าองค์การนั้นขาดผู้นำที่มีคุณภาพแล้ว ความสำเร็จในองค์การจะไม่เกิดขึ้น

ปราณี เฉลิมโฉม (2541 : 9) กล่าวว่า ผู้นำเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงาน นำองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ ผู้นำที่มีความสามารถอาจจะมีผลทำให้เปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์การ สามรถชักจูงผู้ตามให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการไปสู่จุดหมายได้ แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้นำที่ไม่มีความสามารถ ย่อมจะเป็นผู้ทำลายขวัญของคนในองค์การและจะเป็นผลทำให้การทำงานด้านต่าง ๆ ขาดประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้นำมีความสำคัญที่จะทำให้กลุ่ม หรือองค์การประสบความสำเร็จในการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้

1.1.4 ความหมายของความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย

ลิปปีทท์ และไวท์ (Cartwright and Zander. 1968 : 319 ; citing Lippitt and White. 1943) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย คือ ลักษณะที่ผู้นำจะให้โอกาสแก่สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น นโยบายและการตัดสินใจใด ๆ เกิดจากการปรึกษาหารือกันภายในกลุ่ม โดยได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนอย่างดีจากผู้นำเมื่อกลุ่มต้องการคำแนะนำทางด้านกลวิธี ผู้นำมักจะเสนอแนะวิธีการหลายวิธีให้กลุ่มมีโอกาสเลือกกระทำ สมาชิกในกลุ่มมีอิสระในการเลือกทำงานร่วมกับผู้ที่เขาเลือก มีการแบ่งงานกันทำระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ผู้นำมีความยุติธรรม ในการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานและพยายามทำตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

ยูริส (Uris. 1953 : 29-30) กล่าวว่า ความผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic leader) คือ ลักษณะผู้นำที่ปฏิบัติงานโดยไม่ถือความเห็นของตนเป็นใหญ่ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิก และระหว่างสมาชิก ตัดสินใจโดยรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกมีความสัมพันธ์กัน

หลายทิศทาง ลักษณะการบริหารงานของผู้นำแบบนี้ สมพงษ์ เกษมสิน (2517 : 91) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วส่งเสริมให้มีการปรึกษาหารือกับผู้ใต้บังคับบัญชาก่อนดำเนินงานเสมอ โดยเฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจและส่วนรวม เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสใช้ความคิด และวินิจฉัยเลือกวิธีที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วยตนเอง สร้างความนิยมเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกว่า ผู้ร่วมงานคอยให้คำแนะนำสั่งสอน และทำงานร่วมอยู่กับตนในการปฏิบัติงานมีความไว้วางใจกัน มีสัมพันธภาพอันดีต่อกัน รวมทั้งการร่วมมือและประสานงานกันอย่างจริงจังและเต็มที่

คาสเซล และสแตนนิค (กัลยา ตระบุญพงศ์. 2525 : 35 ; อ้างอิงจาก Cassel and Stanick. 1960) ได้กล่าวถึงลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยไว้ว่า เป็นลักษณะที่ผู้นำให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อวางแผนหรือกระทำการใด ๆ มติของกลุ่มถือว่าสำคัญ มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างต่อเนื่อง และคำนึงถึงความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ผู้นำแสดงตนเป็นผู้นำสมาชิกในกลุ่ม สามารถเข้าถึงความต้องการของสมาชิก

รัสเซลและสแตนนิค (Russel and Stannick. 1961 : 2) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic – Cooperative) เป็นลักษณะที่มีการประชุมปรึกษาหารือในการตัดสินใจกระทำการใด ๆ ผู้นำแสดงตัวเป็นทั้งผู้นำและสมาชิกในกลุ่ม การปรึกษาหารือเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สมาชิกในกลุ่มมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น คำนึงกฎเกณฑ์ของกลุ่มและร่วมกันปฏิบัติงาน

ฟลิปโป (Flippo. 1996 : 232) กล่าวถึงความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยไว้ว่า ผู้นำจะถืออำนาจของกลุ่มเหนือกว่าตนเอง จะดำเนินการบริหารงานสิ่งใดมักจะกระทำในนามของกลุ่ม เพราะต้องการที่จะให้เกิดความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงเน้นหนักไปในทางที่จะให้เกิดความเข้าใจอันดีกันเสียก่อนและมีความต้องการให้เกิดผลงานจากการที่ตนได้รับความนิยมน้อยลงเป็นสำคัญ

ภิญโญ สาร (2516 : 160-161) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย (The Democratic Leader) เป็นผู้นำที่ใช้อำนาจโดยคำนึงถึงความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ ให้โอกาสแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

สมพงษ์ เกษมสิน (2517 : 221-223) กล่าวว่า ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leadership) เป็นผู้นำแบบที่จัดว่าดีที่สุดและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานมากที่สุด เป็นพวกใจกว้าง ถืออำนาจของกลุ่มเหนือกว่าตัวเอง จะดำเนินการสิ่งใด ก็มักจะกระทำไปในนามของกลุ่ม เพราะต้องการที่จะให้เกิดความร่วมมือร่วมใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การบริหารงานจะเน้นหนัก

ไปในทางที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ลักษณะการบริหารงานทั่ว ๆ ไปของผู้なแบบนี้มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นเต็มที่ ส่งเสริมให้มีการปรึกษาหารือกับผู้ได้บังคับบัญชาก่อนการดำเนินงานเสมอ โดยเฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญต่อองค์การและส่วนรวม
2. ผู้บังคับบัญชาทำตัวเป็นผู้นำและผู้ให้คำแนะนำ สอนงานแก่ผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน
3. เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีโอกาสใช้ความคิด และวินิจฉัยเลือกวิธีการที่จะทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วยตัวเอง
4. สร้างความนิยมเพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาไม่มีความรู้สึกว่ายนายเหนือหัวอยู่กับตน แต่มีความรู้สึกว่ามีผู้ร่วมงานคอยให้คำแนะนำอยู่กับตน
5. มีความไว้วางใจในการปฏิบัติงาน มีสัมพันธภาพอันดีต่อกัน รวมทั้งมีการร่วมมือและประสานงานกันอย่างจริงจัง และเต็มที่

พอสม วทานัย (2523 : 9-10) ได้สรุปความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยไว้ว่า ในการปฏิบัติงานมักให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเสมอ มีการปรึกษาหารือกับสมาชิกในกลุ่ม ขยายความรับผิดชอบไปยังสมาชิก เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ส่วนการวินิจฉัยสั่งการอาจถือเอาเสียงข้างมากตัดสินหรือวินิจฉัยเองหลังจากฟังข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของผู้อื่นแล้ว โดยสรุปจะเป็นผู้ตัดสินใจโดยยึดหลักการและเหตุผลเป็นหลัก

มณูญ คณะวัฒนา (2529 : 27-28) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำแบบร่วมมือช่วยเหลือ (The Participative Leader) หรือความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leader) คือ ผู้นำที่ให้ลูกน้องมีส่วนร่วมจะทำตัวเป็นผู้นำด้วยการให้และขอคำปรึกษาหารือ (consultation) เขาไม่ได้มอบสิทธิการตัดสินใจขั้นสุดท้ายให้แก่ลูกน้อง และให้ลูกน้องเป็นผู้ออกคำสั่ง แต่เขาจะแสวงหาความคิดและความเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจต่าง ๆ จากลูกน้อง ซึ่งมีผลกระทบต่อตัวเขาให้มาก ผู้นำแบบประชาธิปไตยได้ปลูกฝังความสามารถในการตัดสินใจให้แก่ลูกน้อง เพื่อให้ความคิดของลูกน้องได้รับการส่งเสริมให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยการควบคุมตนเองขึ้น ผู้นำจึงเป็นผู้สนับสนุนด้วยการสื่อสารกับลูกน้องมากกว่าเป็นผู้เผด็จการ (dictator)

กิติ ดยัคคานนท์ (2531 : 26-27) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย คือ การแสดงออกของผู้นำที่เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้ใช้ความคิด และแสดงความคิดเห็นนั้นออกมา สามารถจัดสรรแบ่งงาน มอบหมายหน้าที่การงานให้ผู้ตามรับผิดชอบดำเนินการตามความเหมาะสมของแต่ละ

ละบุคคล และให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงาน พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็น และมีการปรึกษาหารือกันกับผู้ตามในการทำงาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์ เกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้นำและผู้ตาม เกิดความร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้กลุ่มสามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย คือ การที่ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาช่วยกันทำงาน และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย

1.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

เลวิน (Lewin) ลิปปิทท์ (Lippitt) และไวท์ (White) (Cartwright and Zander. 1968 : 318-335) ได้ทดลองให้หัวหน้า หรือผู้นำกลุ่มใช้วิธีการปกครองลูกน้องแบบต่าง ๆ กัน เพื่อที่จะศึกษากระบวนการและประสิทธิภาพในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มผู้นำ โดยศึกษาเด็กอายุประมาณ 10 ขวบ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ผู้นำกลุ่มเป็นผู้ใหญ่ที่ได้รับการฝึกให้ปกครองเด็กเหล่านี้ โดยใช้วิธีการ 3 แบบ คือ แบบประชาธิปไตย แบบอัตตาธิปไตย และแบบเสรีนิยม ผู้นำจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันในกลุ่มทั้งสิ้น ทำให้เด็กในแต่ละกลุ่มได้ผู้นำที่มีการปกครองแตกต่างกัน ผลการทดลองครั้งนี้พบว่า เด็กเกือบทั้งหมด 19 ใน 20 คน รายงานว่าชอบผู้นำแบบประชาธิปไตยมากกว่า ผู้นำแบบเสรีนิยมและแบบอัตตาธิปไตย ตามลำดับ ส่วนปริมาณงานของแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดนัก แต่ผลงานของกลุ่มที่มีผู้นำแบบประชาธิปไตยได้รับการตัดสินว่ามีคุณภาพสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ สมาชิกมีขวัญกำลังใจดีมาก แม้ว่าผู้นำไม่อยู่ สมาชิกก็ทำงานอย่างสม่ำเสมอ การทะเลาะวิวาทกันมีน้อย ส่วนแบบอัตตาธิปไตย ขวัญของสมาชิกในกลุ่มไม่ดี สมาชิกมีความรู้สึกที่ไม่ค่อยดีต่อผู้นำ มีการทะเลาะและแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อกันมาก สมาชิกคนใดอ่อนแอที่สุด จะกลายเป็นแพะรับบาปจนทนอยู่ไม่ไหวจะต้องออกจากกลุ่มไปในที่สุด

ต่อมาในปีค.ศ. 1943 ลิปปิทท์ (Lippitt) และไวท์ (White) ได้ศึกษาทดลองเกี่ยวกับความเป็นผู้นำแบบต่าง ๆ ซึ่งโสภา ชูพิกุลชัย และอรทัย ชื่นมณูย์ (ม.ป.ป. : 226-228) ได้กล่าวถึงงานวิจัยครั้งนี้ว่าเป็นการทดลองโดยแบ่งกลุ่มสมาชิกให้มีผู้นำ 3 แบบ คือ แบบประชาธิปไตย แบบอัตตาธิปไตย และแบบเสรีนิยม ผลปรากฏว่า สมาชิกส่วนใหญ่รายงานว่าชอบผู้นำแบบประชาธิปไตยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองในปี ค.ศ. 1939 แต่กลุ่มที่มีผู้นำแบบอัตตาธิปไตยกลับมีผลงานสูงสุด นอกจากนี้ยังสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับผู้นำทั้งสามแบบไว้ว่า

ผู้นำแบบประชาธิปไตยจะพยายามให้กลุ่มตัดสินใจปัญหาร่วมกัน พยายามให้กลุ่มตั้งวัตถุประสงค์และหามาตรฐานการทำงาน มีการวางแผนปฏิบัติไว้ล่วงหน้าและปรึกษาหารือกันฉันท์มิตร ทุกคนเต็มใจร่วมกันทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ส่วนผู้นำแบบอัตตาธิปไตย ผลงานจะมีมาก บรรยากาศของการทำงานมีลักษณะก้าวร้าว ทุกคนปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด แต่ละคนเห็นแก่ตัวไม่พอใจผู้นำ ทำงานโดยปราศจากความร่วมมือ ผู้นำต้องคอยควบคุมการทำงานอยู่ตลอดเวลา การทำงานอยู่ในลักษณะชิงดีชิงเด่น ผู้ทำงานไม่ภูมิใจในผลงานที่ตนทำ แบบสุดท้าย คือ ผู้นำแบบเสรีนิยมจะไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มหรือมีก็น้อย บรรยากาศของหมู่คณะจะมีเสรีภาพอย่างไม่มีขอบเขต การทำงานไม่มีแผนล่วงหน้า ต่างคนต่างทำ สมาชิกในกลุ่มมีความคับข้องใจและขาดความร่วมมือในการทำงาน

ในปี ค.ศ. 1955 ชอว์ (Shaw. 1981 : 329) ได้ศึกษาอิทธิพลของผู้นำแบบประชาธิปไตย เปรียบเทียบกับผู้นำแบบอัตตาธิปไตย โดยทำการทดลองกับนักศึกษาระดับวิทยาลัย ใช้นักศึกษา กลุ่มละ 4 คน ร่วมกันแก้ปัญหาเลขคณิต 3 ข้อ โดยให้แต่ละกลุ่มติดต่อสื่อสารกันภายในกลุ่มด้วยวิธีเขียนสารติดต่อกัน ผลปรากฏว่า กลุ่มที่มีหัวหน้าแบบอัตตาธิปไตยมีผลงานสูงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของลิปปีท์ (Lippitt) และไวท์ (White) ในปี ค.ศ. 1943 แต่ ชอว์ (Shaw) พบว่า สมาชิกในกลุ่มแบบประชาธิปไตยมีความพอใจในกลุ่มของตนมากกว่าสมาชิกในกลุ่มแบบอัตตาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเลวิน (Lewin) และคณะ และผลการวิจัยของลิปปีท์ (Lippitt) และไวท์ (White) ด้วย ชอว์ (Shaw) ยังพบผลการวิจัยที่ทำให้เชื่อว่า การเป็นผู้นำแบบอัตตาธิปไตยที่ดีนั้นเป็นได้ง่ายกว่าการเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยมาก

แลมเบิร์ต และเวสเบรอด (สาลี จบศรี. 2531 : 26 ; อ้างอิงจาก Lambert and Weisbrod. 1977 : 222-230 ; citing Mead. 1967) กล่าวถึงงานวิจัยของเมด (Mead) ในปี ค.ศ. 1967 เกี่ยวกับผลของความเป็นผู้นำแบบอัตตาธิปไตยและประชาธิปไตยที่มีต่อการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม โดยศึกษาเด็กอินดูอายุประมาณ 10-11 ขวบ ซึ่งอาศัยอยู่ในภาคเหนือของอินเดียจำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มละ 6 คน ให้เด็กเหล่านี้ทำงานกับผู้นำทั้งแบบประชาธิปไตยและแบบอัตตาธิปไตยให้เสร็จ 6 ชิ้น ผลปรากฏว่า เด็กชอบผู้นำแบบอัตตาธิปไตยมากกว่าแบบประชาธิปไตย งานของกลุ่มอัตตาธิปไตยที่เสร็จตามเวลาที่กำหนดให้มีจำนวนมากกว่าและมีคุณภาพดีกว่างานกลุ่มประชาธิปไตย ผลการวิจัยนี้กล่าวได้ว่าขัดแย้งกับผลการวิจัยของเลวิน (Lewin) และคณะ โดยสิ้นเชิง ซึ่งเมด (Mead) อธิบายว่าในอินเดียนั้น โครงสร้างทางสังคมและครอบครัวเป็นอัตตาธิปไตย ลักษณะความเป็นผู้นำแบบอัตตาธิปไตยจึงเป็นลักษณะที่กลุ่มตัวอย่างคุ้นเคยอยู่ ผิดกับกลุ่มตัวอย่างของเลวิน (Lewin) และคณะ ซึ่งเติบโตมาในสังคมอเมริกัน ซึ่งมีระเบียบประเพณีแบบประชาธิปไตยมาเป็นเวลานาน

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ณรงค์ รมณียกุล (2515 : 32-33) ได้ศึกษาลักษณะผู้นำต่าง ๆ ของครูใหญ่ที่ส่งผลต่อขวัญหรือกำลังใจของครูในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย จากกลุ่มตัวอย่างครูใหญ่ จำนวน 117 คน และครู จำนวน 468 คน รวมทั้งสิ้น 585 คน ในปีการศึกษา 2516 โดยสร้างแบบสอบถามวัดลักษณะผู้นำของครูใหญ่ 3 แบบ คือ แบบประชาธิปไตย แบบอัตตาธิปไตย และแบบเสรีนิยม จากนั้นก็ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจสอบถามครูได้บังคับบัญชาของครูใหญ่เหล่านั้น แต่ไม่พบว่าลักษณะผู้นำของครูใหญ่ทั้ง 3 แบบ ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจขององค์ประกอบด้านคุณวุฒิ และประสบการณ์แต่อย่างใด

โกศล มีคุณ (2518 : 30-35) ได้ศึกษาอิทธิพลของผู้นำแบบประชาธิปไตยและแบบอัตตาธิปไตยที่มีต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของลูกน้อง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างในวิทยาลัยครูจังหวัดราชบุรี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ ให้แต่ละกลุ่มที่มีผู้นำแบบต่าง ๆ ดังกล่าวทำกิจกรรมหาคำ หรือข้อความแทนตัวเลขหรือตัวอักษรที่อยู่ในบทร้อยกรอง เพื่อให้บทประพันธ์นั้นอ่านได้ความสมบูรณ์ขึ้น ผู้นำของทุกกลุ่มในการทดลองนี้ ผู้วิจัยเลือกโดยจับฉลากจากสมาชิกในแต่ละกลุ่ม แล้วได้รับคำแนะนำจากผู้ทดลอง ให้แสดงบทบาทของผู้นำแบบอัตตาธิปไตยและแบบประชาธิปไตย ผลการทดลอง คือ สมาชิกในกลุ่มที่มีผู้นำแบบประชาธิปไตย มีขวัญและกำลังใจสูงกว่าสมาชิกในกลุ่มที่มีผู้นำแบบอัตตาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่กลุ่มที่มีผู้นำแตกต่างกันนี้มีประสิทธิภาพในการไขอักษรไม่แตกต่างกัน

บุญรัตน์ วงษ์ใหญ่ (2525 : 37-45) ได้ศึกษาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 8 ตามทัศนคติของนายอำเภอและครูใหญ่ และเปรียบเทียบความแตกต่างของความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ และอายุ กลุ่มตัวอย่าง คือ นายอำเภอ ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในเขต 8 จำนวน 240 คน พบว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 8 โดยส่วนรวมมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูงทั้งสามด้าน เป็นรายด้านพบว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยด้านการวรรณกรรมสูงกว่าด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรมอยู่เล็กน้อย เมื่อพิจารณาความแตกต่างในเรื่องการศึกษา ประสบการณ์และอายุ พบว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยโดยรวมเป็นรายด้าน ทั้งด้านการวรรณกรรมและเมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนายอำเภอและครูใหญ่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์อำเภอ พบว่า ไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติ

สาลิ จบศรี (2531 : 46-50) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม “ผิวนิสรณ์ราษฎร์บำรุง”

จังหวัดปทุมธานี จำนวน 16 คน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงขึ้นและนักเรียนกลุ่มทดลองมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

มาริษา นาคทับที (2541 : 81-91) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตย ของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยการชลประทาน จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 คณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยชลประทาน จังหวัดนนทบุรี จำนวน 288 คน พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน บุคลิกภาพ และบรรยากาศการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่สำหรับตัวแปร ลำดับการเกิด ระดับเข่ามีปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับผู้ปกครอง อาชีพบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา มารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตยของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมแบบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้นำหรือผู้ตาม กล่าวคือ ผู้นำที่มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยจะทำให้สมาชิกมีความพึงพอใจ ในกลุ่ม เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน และผู้ตามที่มีผู้นำแบบประชาธิปไตยจะรับบทบาทหน้าที่ของตน ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ งานออกมามีประสิทธิภาพ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ศึกษาค้นคว้า

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ

อารี พันธัมณี (2542 : 38-39) กล่าวว่า ความแตกต่างทางเพศ หมายถึง ความแตกต่างในเรื่องต่าง ๆ ทางเพศชายและเพศหญิง ซึ่งวัฒนธรรมส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทของหญิงและชายให้แตกต่างกัน เช่น บางวัฒนธรรมถือว่า ชายเป็นช้างเท้าหน้า หญิงเป็นช้างเท้าหลัง หรือชายเป็นผู้นำ หญิงเป็นผู้ตาม เป็นต้น หรือในบางวัฒนธรรมเชื่อว่า ผู้ชายต้องเข้มแข็งอดทนอ่อนแอไม่ได้ ผู้หญิงเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า หรือผู้ชายมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าผู้หญิง เพราะในบางตำแหน่งไม่เปิดให้ผู้หญิงทำงานในตำแหน่งหน้าที่การงานสูงกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านั้นเป็นการแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศ โดยมีเรื่องของวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

ชายและหญิงมีความแตกต่างกันหลายด้าน เช่น ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เทอร์แมน และไทเลอร์ (Terman and Tyler, 1954) ศึกษาพบว่า หญิงมีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ

การเขียน และศิลปะ มากกว่าชาย ส่วนชายมีความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มากกว่าผู้หญิง

ด้านอารมณ์ แมคคี (Mckee, 1962) ศึกษาพบว่า หญิงมีอารมณ์มั่นคงน้อยกว่าชาย แต่ชายมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าหญิง (Oetzel, 1962)

ด้านบุคลิกภาพ พาเทลและกอร์ดอน (Patel and Gordon, 1960) ศึกษาพบว่า เด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามผู้อื่น หรือถูกชักจูงได้ง่ายกว่าเด็กชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คิมเบอร์ (Kimber, 1974) และนอล (Noll, 1951) ที่ศึกษาพบว่า เด็กหญิงเลียนแบบบุคลิกภาพของผู้อื่นได้ง่ายกว่าเด็กชาย

ส่วนเบนเนต และโคเฮน (Bennett and Cohen, 1959) ได้สรุปเกี่ยวกับธรรมชาติของความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงไว้ดังนี้

1. เพศชายมีความคิดหนักแน่นมากกว่าความคิดของเพศหญิง
2. เพศชายมีความคิดล่วงหน้าถึงรางวัล และการลงโทษที่เป็นผลของความเหมาะสมและไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นกับตนเอง ในขณะที่เพศหญิงพิจารณาการล่วงหน้าเกี่ยวกับรางวัลและการลงโทษ ในฐานะเป็นผลของความเป็นมิตรหรือความเป็นศัตรูกันของสิ่งแวดล้อม
3. เพศชายมักคิดถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จส่วนตัว ในขณะที่หญิงคิดนั้นเกี่ยวข้องกับความสำเร็จด้านความรักทางสังคมและมิตรภาพมากกว่า

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เพศหญิงและเพศชายจะมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นด้านอารมณ์ ที่เพศหญิงมีความมั่นคงน้อยกว่าเพศชาย และเพศชายมีความก้าวร้าวมากกว่าเพศหญิง และด้านบุคลิกภาพที่เพศหญิงจะมีลักษณะคล้อยตามผู้อื่น หรือถูกชักจูงได้ง่ายกว่าเพศชาย ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าเพศชายจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียน

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลำดับการเกิด

2.2.1 เอกสารเกี่ยวกับลำดับการเกิด

เอเดเลอร์ (Adler. 1974 : 257 – 258) กล่าวว่า ฐานะของเด็กในหมู่พี่น้องอันเนื่องมาจากลำดับการเกิดก่อนหลัง มีผลต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของเด็กไม่น้อยเช่นกัน เด็กที่เป็นพี่น้องท้องเดียวกัน อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เกือบจะเหมือนกัน เช่น มีพ่อแม่เดียวกัน สภาพแวดล้อมในครอบครัวคล้ายคลึงกันก็จริง แต่พี่น้องแต่ละคนในครอบครัวก็จะได้ประสบการณ์แตกต่างกันจากสิ่งแวดล้อมนั้น ฐานะตำแหน่งในหมู่พี่น้อง เช่น การเป็นบุตรคนโต คนรอง หรือคนสุดท้ายของครอบครัว ตลอดจนอายุของเด็กเป็นสาเหตุสำคัญในการปรับตัวและพัฒนาบุคลิกภาพทั้งสิ้น

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1976 : 192-193) ได้กล่าวว่า เด็กที่เป็นลูกคนแรกมักถูกฝึกให้มีความรับผิดชอบมากกว่าลูกคนถัดมาในครอบครัว ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยให้เด็กที่เป็นลูกคนแรกเรียนรู้ถึงความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำทุกคน เด็กที่ไม่ใช่ผู้นำส่วนมากจะเป็นลูกคนสุดท้อง ผู้ซึ่งเป็นบุคคลที่รับผิดชอบน้อยที่สุด คำกล่าวของเฮอร์ล็อกตรงกับข้อคิดของแอคเลอร์ (ประมวล คิตคินสัน. 2511 : 39-41) ที่ว่าลูกคนโตมักจะเป็นคนเอาจริงเอาจังกับชีวิต รู้จักความรับผิดชอบเป็นผู้นำหรือเป็นผู้ไว้อำนาจอย่างยิ่งเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการสนับสนุนคำกล่าวของ เฮอร์ล็อก และของแอคเลอร์ จะนำผลการวิจัยของแคทเทล (Cattell. 1977 : 206-207) ซึ่งได้ศึกษาจำนวนของ นักวิทยาศาสตร์ที่มาจากขนาดครอบครัวต่าง ๆ กัน ปรากฏว่าได้จำนวนของนักวิทยาศาสตร์คิดเป็น เปอร์เซ็นต์ได้ดังนี้

ครอบครัวที่มีลูก 2 คน เป็นลูกคนโต 57.4 % ลูกคนสุดท้อง 42.6 %

ครอบครัวที่มีลูก 3 คน เป็นลูกคนโต 44.0 % ลูกคนกลาง 31.2 %

ครอบครัวที่มีลูก 4 คน เป็นลูกคนโต 36.1 % ลูกคนที่สอง 22.4 % ลูกคนที่สาม 21.8 % ลูกคนสุดท้อง 19.7 %

จากการพิจารณาผลการศึกษาของแคทเทล จะพบว่าถึงแม้เปอร์เซ็นต์นักวิทยาศาสตร์ที่มาจากลูกคนโตจะลดลง เมื่อขนาดของครอบครัวใหญ่ขึ้น แต่ลูกคนโตก็ยังมีเปอร์เซ็นต์ที่จะเป็น นักวิทยาศาสตร์สูงกว่าลูกคนอื่น ๆ ในครอบครัวเดียวกัน โดยเหตุที่นักวิทยาศาสตร์เป็นบุคคลที่มีความมุ่งมั่นสูง มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นลักษณะส่วนใหญ่ของผู้นำ จึงน่าจะกล่าวได้ว่าลูกคนโตมีลักษณะของความเป็นผู้นำมากกว่าลูกรอง ๆ ถึงแม้ว่าผลการวิจัยและข้อคิดเห็นต่าง ๆ จะกระทำกับคนในวัฒนธรรมตะวันตก แต่ในสังคมไทยก็น่าจะเป็นเช่นนั้นด้วย เพราะพ่อแม่คนไทยมักจะมุ่งหวังให้ลูกคนโตทำหน้าที่แทนตนในด้านการปกครองน้อง ๆ และช่วยเหลือพ่อแม่ในด้านกิจการงานต่าง ๆ

สจ๊วต (สุภรภัค พยัคฆาคม. 2545 :43 ; อ้างอิงจาก Stewart. 1977) วิเคราะห์ว่า ลูกคนแรก นั้นมีความเคยชินกับการสอดแทรกในกิจกรรมของคนอื่น และการแสดงความก้าวร้าว จึงเหมาะกับ ยุควิกฤติการณ์กับต่างชาติ ลูกคนกลางนั้นเคยชินกับการประนีประนอม และการที่อยู่ระหว่างทั้งคนที่ มีอำนาจมากกว่าเขา และคนที่มีความน้อยกว่าเขา ส่วนลูกคนสุดท้องนั้นเป็นเบี่ยงล่งคนอื่น ตลอดเวลา ต้องข่มความไม่พอใจตลอดเวลา ในวัยเด็กจึงมักเป็นผู้ที่เกลียดชังคนที่มีความมากที่สุด ส่วนลูกคนเดิวนั้นเป็นผู้ที่เคยชินกับการอยู่กับพ่อแม่ที่มีอำนาจเหนือเขาอย่างมาก ไม่มีพี่น้องซึ่ง พ่อจะถือเป็นระดับไล่เลี่ยกัน ในด้านอำนาจในครอบครัวเขาเป็นคนที่ได้สิ่งต่าง ๆ ในครอบครัวโดยไม่ต้องแบ่งคนอื่น เพราะฉะนั้น เมื่อเกิดความขัดแย้งในสังคมขึ้นคนที่เป็ลูก โทนี่จึงจะทำตัวเป็น กลางได้ดี

คาแกน (Kagan) ได้เสนอความแตกต่างของบุตรคนโตและบุตรคนอื่น ๆ ไว้ 3 ประการ ดังต่อไปนี้ (ปาริชาติ จันทรเพ็ญ. 2521 : 5)

1. บุตรคนโตมีมาตรฐานการแข่งขันและคุณสมบัติแวดล้อม ซึ่งถูกให้คุณค่าในทางที่ดี โดยพ่อแม่และสังคมแห่งผู้ใหญ่สูงกว่าบุตรคนอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น ถ้าพ่อแม่ให้คุณค่าแก่ทักษะทางการศึกษา บุตรคนโตจะใช้มาตรฐานระดับผู้ใหญ่เป็นที่มาของการตั้งมาตรฐานแห่งคุณภาพของเขา มาตรฐานนี้มักจะสูงเกินไป ส่วนบุตรคนอื่น ๆ นั้นมีมาตรฐานความต้องการที่ต่ำกว่า เพราะเขาสามารถเปรียบเทียบตัวเขากับพี่ได้เท่า ๆ กับพ่อแม่ ดังนั้น บุตรคนอื่น ๆ ก็มักจะมีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกับความจริงมากกว่า

2. บุตรคนโตมีเพียงผู้ใหญ่เท่านั้นที่จะเป็นแบบอย่างสำหรับเขา ดังนั้น เขาจึงมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบผู้ใหญ่ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งโตขึ้น เขาจะเลือกผู้ที่แก่กว่าเป็นแบบอย่างของเขา ส่วนบุตรคนอื่นนั้นมีพี่ที่จะเป็นแบบอย่างแล้ว เงื่อนไขนี้เองที่ทำให้แรงจูงใจของบุตรคนอื่น ๆ ที่จะเลียนแบบพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ลดลง

3. บุตรคนโตมักมีความวิตกกังวลมากกว่าบุตรคนอื่น ๆ เนื่องจากสูญเสียความเอาใจใส่จากพ่อแม่ เมื่อบุตรคนใหม่เกิดมา และจากการที่มีผู้ใหญ่อยู่ใกล้ชิดมานาน ทำให้เขามีแนวโน้มที่จะหันไปหาคนอื่นในเวลาที่เขามีความวิตกกังวล เขาจึงต้องการที่พึ่งคนอื่นอย่างเห็นได้ชัดในเวลาที่เขามีความเครียด

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522 : 22) ได้กล่าวว่า วิธีการที่เด็กถูกอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยทารกจนเติบโตใหญ่ เป็นปัจจัยร่วมกับลักษณะทางสรีระของเด็ก ในอันที่จะปั้นให้เด็กมีลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพไปได้ต่าง ๆ กัน แม้พี่น้องท้องเดียวกันก็อาจได้รับการเลี้ยงดูต่างกัน เช่น บุตรคนแรกพ่อแม่ย่อมจะมีความระมัดระวัง และวิตกกังวลในการเลี้ยงดูมากกว่าบุตรคนหลัง ๆ ส่วนบุตรคนสุดท้ายย่อมได้รับการตามใจ เพราะพ่อแม่และพี่มักเห็นว่า น้องคนสุดท้ายท้องเป็นเด็กอยู่เสมอ แม้จะเติบโตแล้วก็ตาม จึงอาจพูดได้ว่าสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวของเด็กแต่ละคนแตกต่างกัน แม้จะเกิดจากพ่อแม่เดียวกัน และอยู่ในครอบครัวเดียวกันก็ตามที่สังเกตได้ง่ายกว่าสิ่งอื่นคือ จำนวนเด็กในครอบครัวซึ่งเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ บุตรคนโตนั้นเมื่อเกิดใหม่ ๆ ย่อมจะเป็นเด็กเพียงคนเดียวภายในครอบครัวของตน ส่วนบุตรคนที่สองนั้นจะอยู่สภาพแวดล้อมที่มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ตั้งแต่ต้น สภาพแวดล้อมของบุตรคนแรกและบุตรคนที่สองจึงแตกต่างกัน การเป็นเด็กเพียงคนเดียวหรือเป็นเด็กหนึ่งในหลายคน การมีเด็กที่เล็กกว่าตน โตกว่าตน หรือทั้ง 2 อย่าง เป็นสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่แตกต่างกันและส่งผลกระทบต่อพัฒนาทางจิตใจของเด็กให้แตกต่างกันไปได้มาก

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2533 : 7-10) กล่าวว่า ข้อเท็จจริงประการหนึ่ง ซึ่งอาจจะไม่ได้รับการพิจารณาให้ลึกซึ้ง หรืออย่างจริงจัง คือ เรื่องอันดับของการเรียงพี่เรียงน้องของผู้นำ กล่าวคือ ลูกคน

ใครที่มักจะได้เป็นผู้นำ คนโต คนกลาง หรือคนเล็ก หรือคนที่เป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ที่เรียกว่า ลูกโตน ซึ่งการศึกษาข้อนี้ทำได้ยาก นั่นก็คือ เราก้ไปตรวจผู้นำที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์ แล้วดูว่า ผู้นำที่ผ่านมานั้นส่วนใหญ่เป็นลูกคนที่เท่าไร ในลำดับการเรียงพี่น้องครอบครัวของเขา ถ้ามองในแง่ของขบวนการทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวถ่ายทอดลักษณะนิสัยให้แก่เด็กแล้ว เราคงจะมองเห็นได้ว่าลูกแต่ละคนของครอบครัวเดียวกัน อาจได้รับการยอมรับจากพ่อแม่ไม่เท่ากัน เพราะลูกคนแรกนั้นเป็นสิ่งที่ใหม่สำหรับพ่อแม่ ความเจริญเติบโตของลูกคนโตจะได้รับการเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เมื่อเติบโตขึ้นมีน้อง พ่อแมก้ยังจะเห็นลูกคนโตนั้นสำคัญกว่า เพราะเขาเดินได้ พูดได้ เรียนหนังสือก่อนหรือให้พ่อแม่ใช้สอยได้ก่อน คนอื่นถ้ามองในแง่ประวัติของครอบครัว ก็พอจะเห็นได้ว่าลูกคนโตนั้น จะรู้เห็นความเป็นมาของพ่อแม่มาก่อนลูกคนอื่น ๆ เพราะฉะนั้น ลูกคนโตจึงมีอะไรที่แตกต่างกันออกไปจากน้อง ๆ แทนพ่อแม่ และเมื่อโตมากขึ้น เขาบรรลุนิติภาวะ พ่อแมก้จะมองว่า ลูกคนโตนั้นควรจะเป็นที่พึ่งของน้อง ๆ แทนพ่อแม่ หรือมีเรื่องเดือดร้อนก็จะต้องช่วยพ่อแม่แก้ไข คือกำหนดบทบาทหน้าที่ลูกคนโตให้แตกต่างไปจากคนอื่น แน่อนเมื่อลูกคนรองโตขึ้นก็จะฉลาดกว่า รับผิดชอบมากกว่าคนแรก แต่เป็นที่ยอมรับว่าโดยทั่วไปแล้ว พ่อแม่จะตั้งความหวังไว้สำหรับลูกคนโตก่อน ถ้ามองในแง่ความสัมพันธ์กับพี่น้องก็เห็นได้ว่า พี่ชายคนโตก้จะมีร่างกายโตใหญ่ แข็งแรง และเห็นโลกมามากกว่าน้อง ๆ เพราะเขาแข็งแรงกว่า อายุมากกว่า น้องอาจจะแสดงความก้าวร้าวและรังแกพี่ได้ แต่โอกาสนั้นน้อยกว่า ลักษณะที่พี่รังแกหรือก้าวร้าวกับน้อง จากการศึกษาเหตุการณ์บ้านเมืองของสหรัฐอเมริกาพบว่า ในยามบ้านเมืองอยู่ในภาวะตึงเครียดกับ ต่างชาติ เช่น การขยายอำนาจ หรือจำเป็นจะต้องเข้าสู่สงคราม ผู้นำส่วนใหญ่จะเป็นลูกคนโต หรือลูกโตน แต่ในยามที่บ้านเมืองอยู่ในภาวะปกติจะปรากฏว่าผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง มักจะไม่ใช่ว่าผู้ที่เป็น ลูกโตน หรือลูกคนโต คือในยามปกตินั้นคนที่เป็นลูกคนรอง มักจะได้ออกาสได้รับความสำเร็จในการเข้ารับเลือกมากกว่า ซึ่งก็จะเป็นไปได้ว่า เมื่อเกิดวิกฤติการณ์กับต่างชาตินั้น ประชาชนอยากได้ผู้ที่มีความเข้มแข็งเด็ดขาด ซึ่งเป็นลูกคนเดียว หรือลูกคนโตจะมีโอกาสเป็นคนที่มีความเข้มแข็ง เด็ดขาดได้มากกว่า

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าลำดับการเกิดที่แตกต่างกันส่งผลให้เด็กเจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ดังนั้น ลำดับการเกิดจึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียน

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลำดับการเกิด

2.2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮิลตัน (Wiggins. 1977 : 1934 ; citing Hilton. N.d.) ได้ทำการทดลองเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่าลำดับการเกิดและพฤติกรรมพึงผู้อื่น มีความสัมพันธ์กัน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 ขวบ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มแรกเป็นเด็กที่เป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ กลุ่มที่สองเป็นเด็กที่เป็นลูกคนแรก และกลุ่มที่สามเป็นเด็กลูกคนรอง กลุ่มที่สองและกลุ่มที่สามมาจากครอบครัวที่มีลูก 2 คน และเพศเดียวกัน วิธีการทดลองโดยการให้เด็กแต่ละคนแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง โดยมีแม่อยู่ในที่นี้ด้วย แม่ครึ่งหนึ่งได้รับการบอกเล่าว่าลูกของตนทำได้ต่ำกว่าระดับเฉลี่ย ส่วนแม่อีกครึ่งหนึ่งได้รับการบอกเล่าว่า ลูกของตนทำได้สูงกว่าระดับเฉลี่ย ในเวลาพักครึ่ง 5 นาที ผู้ทดลองจะปล่อยให้แม่อยู่ตามลำพังกับลูก ในระหว่างนั้นผู้สังเกตจะเฝ้าดูพฤติกรรมของแม่และเด็ก แล้วจดผลที่ได้โดยแม่ไม่รู้ตัว ผลการทดลองปรากฏว่า เด็กที่เป็นลูกคนเดียว หรือเด็กที่เป็นลูกคนแรกจะแสดงพฤติกรรมการพึงผู้อื่นมากกว่าเด็กที่เป็นลูกคนรอง พฤติกรรมที่ลูกคนแรกและลูกคนเดียวแสดงก็คือ

1. วิ่งไปหาแม่ระหว่างพักครึ่ง แม่จะได้รับคำสั่งว่าให้นั่งอยู่กับที่
2. พฤติกรรมในข้อ 1 ยังคงมีอยู่แม้จะถูกเรียกให้กลับ
3. ขอความช่วยเหลือ หรือขอคำรับรองเกี่ยวกับงานที่ทำ

ยิ่งไปกว่านั้นในด้านพฤติกรรมของแม่ ปรากฏว่ามีแม่ 18 คนที่ไม่สนใจกับคำสั่ง ยังคงให้การช่วยเหลือลูกของตนต่อไป ในจำนวน 18 คนนี้มีถึง 15 คนที่เป็นแม่ของลูกคนแรก จากการทดลองของฮิลตัน ยังพยายามที่จะหาโอกาสสังเกตปฏิกิริยาของแม่ที่มีต่อลูก ภายใต้สถานการณ์ที่ได้รับคำบอกเล่าว่าลูกของตนทำงานได้เหนือเกณฑ์เฉลี่ย หรือต่ำเกณฑ์เฉลี่ย ปรากฏว่าในจำนวน 10 คนที่คอยให้คำแนะนำลูก มีถึง 9 คนที่เป็นแม่ของลูกคนแรก จากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า เด็กที่เป็นลูกคนแรกมักจะได้รับการปฏิบัติจากแม่อย่างไม่สม่ำเสมอ แต่ลูกคนรองจะได้รับระดับความรักอย่างคงที่ พิจารณาจากผลการทดลองของฮิลตัน สรุปได้ว่าเด็กที่เป็นลูกคนแรก หรือเป็นลูกคนเดียว มีพฤติกรรมพึงผู้อื่นมากกว่าลูกคนรอง

คอร์เซลโล (Corsello. 1973 : 3132 – A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับการเกิดและการรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับพ่อแม่ในด้านการให้ความรัก ความมีอำนาจ และการปรับปรุงบุคลิกภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนระดับ 4 เป็นชาย 96 คน และหญิง 105 คน จากโรงเรียนประจำบาล ซึ่งเด็กชั้นกลางค่อนข้างต่ำ ลำดับการเกิดของกลุ่มตัวอย่างจำกัดเพียงบุตรคนโต คนที่ 2 และคนที่ 3 และเป็นครอบครัวคนผิวขาวเท่านั้น ข้อค้นพบที่มีนัยสำคัญคือ

1. บุตรชายคนโตแสดงการรับรู้อำนาจของพ่อแม่ได้สูงกว่าบุตรคนที่ 2 และ 3

2. ลำดับการเกิดไม่มีผลต่อการรับรู้ของเด็กหญิงในด้านการใช้อำนาจของพ่อแม่

3. บุตรชายคนโตแสดงการปรับตัวทางสังคมได้สูงกว่าบุตรคนที่ 2 และ 3

ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นข้อสรุปที่นักจิตวิทยาชาวต่างประเทศได้กล่าวถึงลำดับการเกิดและการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งพอที่จะทำให้เห็นว่าบุตรที่มีลำดับการเกิดต่างกัน มักจะได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่แตกต่างกันไป อันมีผลทำให้บุคลิภาพบางด้านแตกต่างกัน เช่น บุคลิภาพด้านการปรับตัวให้เข้ากับความเป็นจริง ด้านการทำตามผู้อื่น ด้านการเป็นผู้นำ ดังนั้น ผู้ที่เป็นพ่อแม่ ครู อาจารย์ และบุคคลทั้งหลายที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการรับผิดชอบเด็ก ควรที่จะศึกษาให้เข้าใจถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่เด็ก เพื่อจะได้สามารถหาทางป้องกันช่วยเหลือ หรือสงเคราะห์เด็กให้สามารถปรับตัวได้ดีเพื่อการมีชีวิตที่อบอุ่นและเป็นสุขได้

เซียร์ส แมคโคบี และเลวิน (Seare, Maccoby and Levin. 1957 : 45) ได้ศึกษาพบว่า จากการวิเคราะห์แบบแผนการเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่เด็กอเมริกันที่เข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลนอกเมืองนิวอิงแลนด์ โดยวิธีสัมภาษณ์นั้น พ่อแม่จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรคนโตมากกว่าบุตรคนอื่น ๆ และพ่อแม่ไม่ค่อยเรียกร้องให้บุตรคนโตทำตามที่คาดหวัง พ่อแม่จะอนุญาตให้บุตรคนโตแสดงความก้าวร้าวกับน้องได้ สำหรับบุตรคนรองพ่อแม่ก็จะเลี้ยงดูอย่างไม่เข้มงวดนัก ส่วนบุตรคนสุดท้องแม่มักเป็นผู้เลี้ยงดูมากที่สุด ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากการเลี้ยงดูบุตรคนอื่นอย่างชัดเจน และในครอบครัวใหญ่ผู้เป็นพ่อมักจะมีแนวโน้มที่จะแสดงบทบาทของความมีอำนาจกับบุตรคนโต ส่วนผู้ที่เป็นแม่มีแนวโน้มที่จะแสดงความรักและความมีอำนาจกับบุตรคนเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับคลอสัน (Clauson. 1966 : 18) พบว่าแม่มีแนวโน้มจะแสดงความรักบุตรคนเล็กมากกว่าในกรณีที่ครอบครัวนั้นมีบุตรจำนวนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

2.2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

การุณี สุหรัย (2522 : 70) ได้ทำการศึกษาลักษณะบุคลิภาพของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เป็นลูกคนโต คนกลางและคนสุดท้อง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยลูกคนโต 76 คน คนกลาง 97 คน และลูกคนสุดท้อง 60 คน จากครอบครัวซึ่งมีจำนวนพี่น้อง 3-5 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 ทุกคณะของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2521

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดบุคลิภาพอีพีพีเอส (EPPS) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบที่ 2 ตัวประกอบ และทดสอบความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มด้วยวิธีดีนแคน ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตที่เป็นลูกคนโต คนกลางและคนสุดท้อง มีลักษณะบุคลิภาพด้านความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นิสิตหญิงมีลักษณะบุคลิกภาพด้านความต้องการยกย่องผู้อื่น ความต้องการไมตรีสัมพันธ์ ความต้องการเข้าใจตนเองและผู้อื่น ความต้องการความช่วยเหลือ และความต้องการเปลี่ยนแปลง สูงกว่านิสิตชาย แต่มีความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น และความต้องการคบเพื่อนต่างประเทศ ต่ำกว่านิสิตชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศศิวิมล โสภณพันธ์ (สุภรภัค พยัคฆาคม. 2545 : 47 ; อ้างอิงจาก ศศิวิมล โสภณพันธ์. 2522) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับลำดับการเกิดกับการปรับตัว โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ลูกคนโต 40 คน คนกลาง 40 คน และคนเล็ก 40 คน จากครอบครัวซึ่งมีจำนวนพี่น้อง 3 และ 5 คน และเป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 14-19 ปี จากโรงเรียน 6 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามสถานภาพทางครอบครัว ซึ่งครอบคลุมในด้านอายุ เพศ ลำดับการเกิดและจำนวนพี่น้อง แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงให้ทำแบบสำรวจเกี่ยวกับปัญหาของมุนนี้ ซึ่งภาควิชาจิตวิทยาได้ดัดแปลงเป็นภาษาไทย และให้ครูประจำชั้นทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของกลุ่มตัวอย่าง ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเกี่ยวกับคะแนนปัญหามุนนี้ และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนปัญหากับคะแนนความเห็นจากครู ผลการวิจัยพบว่า

1. ลูกคนโต คนกลาง และคนเล็กมีปัญหาการปรับตัวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

2. คะแนนความเห็นจากครู มีความสัมพันธ์กับคะแนนปัญหาของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า บุตรที่มีลำดับการเกิดต่างกัน มักจะได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่แตกต่างกัน อันมีผลทำให้บุคลิกภาพบางด้านแตกต่างกัน เช่น บุคลิกภาพด้านการปรับตัวให้เข้ากับความเป็นจริง ด้านการทำตามผู้อื่น ด้านการเป็นผู้นำ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าลำดับการเกิดน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียน

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3.1.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักจิตวิทยา และนักการศึกษาสนใจองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยอมรับว่าการที่บุคคลมีสติปัญญาเท่ากันมิได้หมายความว่า จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากัน เพราะการที่บุคคลจะประสบผลสำเร็จทางการเรียนได้ดีเพียงใดย่อมขึ้นกับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา (Intellectual Factor) และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา (Non –

Intellectual Factor) ดังที่ฮาร์วิกเซอร์สท (Harvighurst. 1953 : 506) ได้กล่าวสรุปของเทอร์แมน (Terman) ว่า ความแตกต่างของความสำเร็จของแต่ละบุคคลที่มีระดับสติปัญญาเท่ากัน ส่วนใหญ่เนื่องมาจากองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา

ส่วนในด้านองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญานั้น นักการศึกษา นักจิตวิทยา และนักแนะแนวพยายามที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัยว่ามีอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่าที่ปรากฏขณะนี้ ผลการวิจัยส่วนมาก พบว่าองค์ประกอบที่นอกเหนือไปจากสติปัญญา มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริง และมีเพียงส่วนน้อยที่การวิจัยพบว่า ไม่มีผลต่อการเรียน

ริงเนสส์ (Ringness. 1968 : 131) กล่าวว่า เด็กที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนมีแนวโน้มที่จะมีความรู้สึกรู้สึกดีเกี่ยวกับตนเอง ช่วยตนเองได้เมื่อเผชิญกับภาวะความตึงเครียดในที่สุด สามารถปรับตัวได้ และมีสุขภาพจิตดี ส่วนคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีความวิตกกังวลที่ถ้อยและมั่งร่ายต่อผู้อื่น ซึ่งถ้ามีความวิตกกังวลมาก ๆ จะทำให้คนนั้นมีสุขภาพจิตไม่ดี และจากการศึกษาของเทเลอร์ (Ringness. 1986 : 140 ; citing Taylor. 1961) พบว่า คนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีการปรับตัวทางด้านอารมณ์ให้เข้ากับสิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้รับรางวัลในสังคม มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง และคนอื่นในโรงเรียน

ไอแซกส์ อาโนลด์ และไมลีย์ (อุทุมพร เครือบนโท. 2540 : 11 ; อ้างอิงจาก Eysenck, Arnold and Meili. 1972) ได้ให้ความหมายของคำว่าผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำที่ต้องอาศัยความสามารถทั้งทางร่างกาย และทางสติปัญญา ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้จากการะบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ เช่น การสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรือ อาจได้ในรูปของเกรดจากโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อน และระยะเวลานานพอสมควร หรืออาจได้รับการวัดแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

กู๊ด และคนอื่น ๆ (Good and others. 1973 : 7) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement) ว่าหมายถึง ความสำเร็จ (Accomplishment) ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการใช้ทักษะหรือประยุกต์ใช้ความรู้ต่าง ๆ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) หมายถึง ความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากการทดสอบของครูผู้สอน หรือผู้รับผิดชอบในการสอน หรือสองอย่างรวมกัน

ไพศาล หวังพานิช (2523 : 137) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และประสบการณ์ของการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือเกิดจากการสอน

อัจฉรา สุขารมณ์ และอรพินท์ ชูชม (2530 : 10) ได้กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการกระทำที่อาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ตัวที่บ่งชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ (Nontesting Procedures) เช่น การสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้ที่โรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อน และช่วงเวลาในการประเมินอันยาวนาน หรืออีกวิธีหนึ่งอาจวัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป (Published Achievement Tests) จะพบว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นิยมใช้กันทั่วไป มักอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียนเนื่องจากให้ผลที่เชื่อถือได้มากกว่า อย่างน้อยก่อนการประเมินผลการเรียนของนักเรียน ครูจะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลาย ๆ ด้าน จึงย่อมดีกว่าการแสดงความล้มเหลว หรือความสำเร็จทางการเรียน จากการทดสอบนักเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่ว ๆ ไปเพียงครั้งเดียว

จากที่กล่าวมาสรุปความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิชานั้น ๆ แล้ว ซึ่งจะทราบว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใดโดยพิจารณาได้จากคะแนนผลสอบแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือได้จากการสังเกตพฤติกรรม และความสำเร็จด้านอื่น ๆ ประกอบ

2.3.1.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คลอสไมเออร์ (Klausmier. 1961 : 306) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามี 6 ด้านคือ

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางด้านร่างกายและสติปัญญา ความสามารถทางด้านทักษะร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ เช่น ความสนใจ แรงจูงใจ ทักษะคิด ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิดกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ เพศ
2. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ระดับการศึกษา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะทางร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ เช่น ทักษะคิด ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิดกับตนเอง สุขภาพร่างกาย ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ และเพศ
3. พฤติกรรมระหว่างผู้สอน และผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการสอนทั้งหลาย เช่น วิธีการสอน ปฏิสัมพันธ์ทางด้านความรู้และความคิด

4. คุณลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง ทักษะ ทักษะคิด ความสามัคคี และการเป็นผู้นำ
5. คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนองเครื่องมือ อุปกรณ์ เป็นต้น
6. แรงผลักดันจากภายนอก ได้แก่ ครอบครัว สิ่งแวดล้อมทางสังคม อิทธิพลของศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

บอนนี่ (Bonney. 1955 : 131-142) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยเป็นเวลา 2 ปี พบว่า นิสิตที่ได้รับคะแนนสูงในสังคมมี และมีบทบาททางกิจกรรมสังคมมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูงกว่าพวกที่ได้รับคะแนนสังคมมีต่ำกว่า แสดงว่านิสิตปรับตัวดีจะมีผลการเรียนดี

ฮอลแลนด์ (Holland. 1959 : 135-142) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางสติปัญญา กับตัวแปรเกณฑ์คือ เกรดเฉลี่ย พบว่า ค่าสหสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และเขาได้สรุปว่า ความสำเร็จทางการเรียนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา

กิลล์ (Gill. 1962 : 144-149) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัวทางสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า เด็กที่เรียนดีจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่าเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ และเด็กพวกนี้จะแก้ปัญหาเกี่ยวกับความกังวลใจต่าง ๆ ได้ดีอีกด้วย ผลการวิจัยของกิลล์ แสดงว่า องค์ประกอบทางด้านการปรับตัวทางสังคมมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3.2.2 งานวิจัยในประเทศ

สมคิด ไชยชนะบุรณ์ (2510 : 26-27) ได้วิจัยเพื่อศึกษาบุคลิกภาพบางด้านของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้แบบสอบถาม High School Personality Questionnaire แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง 26 คน เป็นชาย 16 คน หญิง 10 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความสามารถในการรับคิดชอบและมีความสามารถในการบังคับตนเองมากกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ

2. นักเรียนชายที่มีความสามารถในการเรียนสูง มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความสามารถในการรับผิดชอบ และมีความสามารถในการบังคับตนเองมากกว่า แต่มีการแสดงออกทางอารมณ์น้อยกว่านักเรียนชายที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ

3. นักเรียนชายที่มีความสามารถในการเรียนสูง มีความสามารถในการบังคับตนเองมากกว่านักเรียนหญิงที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ

4. นักเรียนชายที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ มีสภาพจิตใจอ่อนกว่านักเรียนหญิงที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ และนักเรียนหญิงในกลุ่มนี้แสดงลักษณะความเป็นตัวของตัวเองได้ดีกว่านักเรียนชาย

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการบังคับตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง และการปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียน

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

2.4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

สมทรง สุวรรณเลิศ (2514 : 46) ได้กล่าวว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำหรือยากจนมักจะมีปัญหามากทั้งด้านร่างกายและจิตใจและนำไปสู่ปัญหาความประพฤติ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีผลเสียต่อการเรียน และต่อปัญหาทางด้านอารมณ์

สุชา จันทน์เอมและสุรางค์ จันทน์เอม (2529 : 167) กล่าวว่า ครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวยเด็กสามารถใช้จ่ายฟุ่มเฟือย พ่อแม่มีฐานะทางสังคมมากจนกระทั่งไม่มีเวลาอยู่ดูแลอบรมลูกได้เท่าที่ควรจะทำให้เด็กกลายเป็นเด็กอหังการนอกบ้าน เพราะเด็กมีสิ่งอำนวยความสะดวก คือ เงินรถยนต์ และบางครั้งมีอาวุธเป็นเครื่องมือ

ประดิษฐ์ อุปรมย์ (2532 : 263) กล่าวว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีภาระหน้าที่โดยตรงต่อการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว จำเป็นต้องให้เวลากับครอบครัวไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างเพียงพอ ขาดโอกาสที่จะแสวงหาความบันเทิงเพื่อผ่อนคลายความเครียด อย่างไรก็ตามครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงหัวหน้าครอบครัวมีภารกิจต้องทำงานมากและมีเงินมากพอที่จะจ้างผู้อื่นมาเลี้ยงดูเด็กแทนตน ทำให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นไปตามอารมณ์และลักษณะนิสัยของผู้เลี้ยงมากกว่าจะคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก นอกจากนี้ บิดามารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจำนวนไม่น้อยที่เลี้ยงลูกแบบตามใจทุกอย่าง และปกป้องลูกมากเกินไปทำให้เด็กขาดความเข้าใจในสิ่งที่ควรและไม่ควรเอาแต่ใจตนเอง

ลีปปนนท์ เกตุทัต (2533 : 168 - 175) กล่าวว่า การพัฒนาความเจริญก้าวหน้าเชิงวัตถุ ก่อให้เกิดผลกระทบตามมามากมาย ไม่ว่าทางด้านวัตถุหรือจิตใจ โดยเฉพาะพัฒนาการความรู้สึกนึกคิดของเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีต่อสังคม ปัจจุบันซึ่งเสนอเป็นภาพลักษณ์ได้ 3 กลุ่มคือ เด็กที่มีครอบครัวฐานะปานกลางขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีโอกาสในสังคมและได้เปรียบกว่าเด็กกลุ่มอื่น เด็กย่อมมีแรงจูงใจและโอกาสทางการศึกษาคึกว่ากลุ่มอื่น แต่หากอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมาก ความต้องการเชิงวัตถุได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอหรืออาจมากเกินไปจนความต้องการ แต่ขาดความอบอุ่นทางจิตใจ พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ การศึกษาทางจิตวิทยากล่าวว่า เด็กเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะดิ้นรนให้ได้รับการเอาใจใส่เชิงลบเมื่อเขาทำผิด ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวเศรษฐกิจใหม่เป็นเด็กที่เคียดแค้น คอยโอกาสในสังคม แต่พ่อแม่ร่ำรวยขึ้นเนื่องจากที่ดินอยู่ในเขตความเจริญทางเศรษฐกิจ เมื่อขายที่ดินก็มักจะอพยพมาใช้ชีวิตอยู่ในเขตชุมชน ใช้เงินแสวงหาความสุขทางวัตถุ มีแนวโน้มที่จะฟุ้งเฟ้อจับจ่ายเงินอย่างไม่รู้คุณค่า และเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนและห่างไกลความเจริญ และเด็กที่ด้อยทางสมองและร่างกาย เป็นกลุ่มที่ด้อยโอกาสที่สุดในสังคม เพราะเกิดในครอบครัวที่เป็นชาวนา ชาวไร่ ที่มีการศึกษาต่ำ ดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมหรือเกิดในสลัม โดยพ่อแม่ไม่ตั้งใจ เด็กมักมีสภาพร่างกายและสมองบกพร่อง ขาดโอกาสทางการศึกษาและสังคม เพราะการมีปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้ครอบครัวไม่สามารถส่งเสียด้านการเรียนได้ เด็กต้องลาออกจากโรงเรียนกลางคัน ช่วยพ่อแม่ทำงานหารายได้ เด็กกลุ่มนี้จึงเป็นบุคคลที่น้อยเนื้อต่ำใจได้ง่าย หากไม่ได้รับความช่วยเหลือให้ถูกทางอาจเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ขาดการมีส่วนร่วมในสังคม

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

2.4.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เจอร์ซิลด์ (สมบุญ ทองศิลป์. 2519 : 13 ; อ้างอิงจาก Jersild. 1968) ได้อ้างผลการวิจัยของลีวิน (Levine) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการรับรู้ของตนเองของเด็กที่มีอายุระหว่าง 6 – 12 ปี พบว่าเด็กที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ และมักจะเป็นเด็กที่จัดอยู่ในประเภทเรียนอ่อน มักจะมีลักษณะความเป็นผู้นำน้อยกว่าเด็กที่เรียนดี มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง เพราะเด็กประเภทหลังมักเป็นบุคคลที่ครู อาจารย์และเพื่อนรักใคร่ มีโอกาสได้รับเลือกเป็นผู้นำมากกว่า

2.4.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ศศิธร ชีระกนก (สุภรภัค พยัคฆาคม. 2545 : 51 ; อ้างอิงจาก ศศิธร ชีระกนก. 2529) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือปีการศึกษา 2528 จำนวน 274 คน ปรากฏว่า นักเรียนที่

มีบิดามารดามีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันนั้น มีความคิดสร้างสรรค์และลักษณะความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนมีผลมาจากปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งปัจจัยทางด้านรายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองด้วย

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

2.5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

เนื่องจากอัตราการทำงานของผู้หญิงเพิ่มขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 ประมาณมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้หญิงที่อยู่ในเมืองมีงานทำ และในจำนวนนั้นก็ยังมีแม่บ้านที่ออกไปทำงานนอกบ้านด้วย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการแบ่งงานในครอบครัว เช่น บิดาต้องทำงานมากขึ้น ต้องจ้างคนใช้มาช่วยทำงานบ้าน ทำให้โครงสร้างของอำนาจเปลี่ยนแปลงไปเกิดความคิดว่าบิดา มารดามีอำนาจเท่าเทียมกันมากขึ้น มารดามีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องสำคัญในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การทำงานของมารดาจะส่งผลต่อบิดา (Farkas. 1977 : 102 ; citing Duvall. 1977)

เพล็ค (Pleck. 1983 : 45-48 ; citing Baruch and Barnett. 1986.) ศึกษาพบว่า การที่บิดาจะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรสัมพันธ์กับการทำงานของมารดา

ไพโตรพินโต (Pietropinto. 1986 : 41-46) ได้สำรวจการเปลี่ยนแปลงของบทบาทการเป็นบิดาในภาวะมารดาทำงาน โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเป็นแพทย์ จำนวน 400 คน พบว่า บิดาให้เวลากับบุตรมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่น และให้เวลากับบุตรชายมากกว่าบุตรหญิงเล็กน้อย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินึก (2524 : 8-12) ศึกษาพบว่า ในครอบครัวที่มารดาทำอาชีพนั้น บิดาเข้ามาเกี่ยวข้องและร่วมรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

2.5.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เคลแลนด์ (Clelland. 1967 : 1262) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแผนของการศึกษาต่อของนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนมณฑลแจ๊คสัน (Jackson County) ส่วนหนึ่งของการวิจัยพบว่า ระดับอาชีพของบิดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับโอกาสเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยของนักเรียน กล่าวคือ บุตรมีแนวโน้มที่จะศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสูง

สติเฟน (มาริษา นาคทัตติ. 2541 : 38 ; อ้างอิงจาก Stephen. 1955) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการคาดหวังและการวางแผนในการประกอบอาชีพของนักเรียนระดับ 9 (เกรด 9) พบว่า นักเรียนที่บิดามีอาชีพใด เกี่ยวกับวิชาการสูง เด็กก็มักมีความคาดหวังและมีความต้องการใช้วิชาการสูงไปด้วย ส่วนนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่บิดาไม่ประกอบอาชีพที่ต้องการใช้วิชาการสูง นักเรียนก็หวังที่จะประกอบอาชีพเดิมของบิดา

2.5.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ศรีเพ็ญ สุภพิทยา (2518 : 39) ทำการวิจัยเรื่องโอกาสการเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากส่วนภูมิภาค พบว่า จำนวนผู้มีสิทธิสอบเข้ามหาวิทยาลัยแปรตามอาชีพบิดามารดา

เสริมศรี สวนไพรินทร์ (2532 : 39) ทำการวิจัยเรื่องการเลือกวิชาที่จะศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สมัครที่มาจากครอบครัวนายจ้าง และเจ้าของกิจการมีโอกาสได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยได้มากกว่าผู้สมัครที่มาจากกลุ่มชนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มาจากครอบครัวทาสีมีโอกาสที่จะเข้ามหาวิทยาลัยได้น้อยที่สุด

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยคาดว่า อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียน

2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

2.6.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะในการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น พ่อแม่จะเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังให้เด็กแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านความสามารถ ทักษะความสนใจ ทศนคติ อุปนิสัย อารมณ์ วัฒนธรรมที่ทำให้เด็กมีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมบุคลิกภาพในด้านที่ดีมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง และต่อสังคมก็ย่อมมีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

คอกซ์ และลีเกอร์ (Cox and Leager. 1961 : 639-648) ได้อธิบายเรื่องของความรักที่พ่อแม่มีต่อบุตรไว้ว่า มีลักษณะพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. การให้ความสำคัญแก่บุตรเป็นอันดับแรก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูโดยการให้สิ่งที่บุตรต้องการจริง ๆ พอ ๆ กับการให้โดยที่พ่อแม่คิดว่าบุตรต้องการ และพ่อแม่หวังว่าบุตรอาจจะมีความต้องการ

2. การให้ตรงตามพัฒนาการ ได้แก่ พ่อแม่ตั้งความมุ่งหมายและการเรียกร้องไว้ให้เหมาะสมกับความสามารถทางอารมณ์ สังคม ร่างกาย และทักษะของบุตรที่พึงมีได้ตามขั้นของการพัฒนาการ

3. การยอมรับและยกย่องบุตร ได้แก่ การแสดงออกโดยพ่อแม่แสดงความรักบุตร และยอมรับบุตรแต่ละคนตามความสามารถ และขีดจำกัดของสมอง อารมณ์ และร่างกาย

เฮอรัลด์ (Hurlock. 1964 : 661) มีแนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวสรุปได้ดังนี้คือ บิดามารดาที่ยอมรับเด็กคือ การให้ความรัก ความสนใจ สร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้านและเห็นความสำคัญของเด็ก ผลที่ตามมาคือ ทำให้เด็กเป็นคนที่ให้ความร่วมมือเป็นมิตร มีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง มีความรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ระมัดระวังรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมเท่า ๆ กับของตนเอง มีความตรงไปตรงมาไว้วางใจได้ และสามารถเผชิญกับชีวิตด้วยความมั่นใจได้ และสามารถมองตนเองได้ตรงกับความจริง

ซีเกลแมน (Siegelman. 1966 : 167) ได้ศึกษาแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของบรอนเฟน-เบรนเนอร์ (Bronfenbrenner) ซึ่งแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบคือ การให้ความรัก (Loving) การลงโทษ (Punishment) และการเรียกร้องเอาจากเด็ก (Demanding) แบบสอบถามนี้มีชื่อว่า “Bronfenbrenner Parent Behavior Questionnaire (BPB)” จุดมุ่งหมายของการศึกษาก็คือ ต้องการอธิบายและวัดผลว่า แบบสอบถามนี้มีประสิทธิภาพหรือไม่และต้องการทราบว่า เด็กมีการรับรู้พฤติกรรมของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อตนในด้านการอบรมเลี้ยงดูหรือไม่ โดยการไปทดสอบนักเรียนเกรด 4 5 และ 6 ที่มีฐานะเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างต่ำ และเป็นนักเรียนระดับต่าง ๆ ตั้งแต่เรียนอ่อนที่สุด ถึงเรียนเก่งที่สุด เป็นชาย 81 คน หญิง 131 คน รวม 212 คน แบบสอบถามชุดนี้มี 45 ข้อ เด็กจะถูกถามว่า แต่ละข้อในแบบสอบถามนั้นจริงหรือไม่ที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อตน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามตอบได้ครบทั้ง 3 แบบ คือ มีทั้งได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบได้ความรักแบบลงโทษ และแบบเรียกร้องเอาจากเด็ก

บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner) กล่าวว่า การให้ความรักแก่บุตรนั้น ถ้ามากเกินไป อาจจะทำให้บุตรขาดความสามารถที่จะคิดริเริ่ม และขาดความเป็นอิสระแก่ตนเอง การปล่อยปละละเลยเกินไป ก็ทำให้เกิดความไม่รู้จักความเพียงพอและขอบเขต การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบลงโทษเป็นวิธี การอบรมเลี้ยงดูที่ใช้กันมานานแล้ว (Breckenridge and Vincent. 1966 : 143)

เดโช สวานานนท์ (2510 : 67) ได้กล่าวถึงผลเสียของการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษว่า จะทำให้บุตรเกิดความตึงเครียด เจ้าอารมณ์ คือ รื้อน ขัดคำสั่ง และต่อต้านพ่อแม่ นอกจากนี้การที่พ่อแม่เข้มงวดจะทำให้บุตรเกิดความคับข้องใจ ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง บุตรจะมีลักษณะลงโทษตัวเอง และมีพฤติกรรมรุนแรงในทางนิเสธ

ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2515 : 51) กล่าวว่า ยิ่งลงโทษรุนแรงมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้บุตรขาดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเท่านั้น แต่ตรงข้ามถ้าพ่อแม่ใช้วิธีการดักเตือน แนะนำ ชี้แจงเหตุผล หรือลงโทษแบบละมุนละไมแล้ว จะช่วยให้บุตรมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในตนเอง และสามารถพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

ระวิพันธุ์ โสมนะพันธุ์ (2515 : 57) ได้กล่าวสรุปผลการศึกษานักจิตวิทยาต่าง ๆ ไว้ว่า การลงโทษนอกจากจะเป็นวิธีการควบคุมพฤติกรรมซึ่งมีประสิทธิภาพต่ำแล้ว ยังทำให้เกิดสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาที่ไม่ได้คาดหวังไว้ต่อพฤติกรรมนั้นอีกด้วย

การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การเรียกร้องเอาจากเด็ก โดยเฉพาะในด้านการประพฤติปฏิบัติ พ่อแม่มักเป็นผู้จัดขอบเขตต่าง ๆ ตามที่ตัวเองหวังจะให้บุตรเป็น ดังที่เซียร์ส (Sears. 1957 : 301) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยสัมภาษณ์แม่เด็ก พบว่า พ่อแม่บางคนต้องการที่จะให้บุตรปฏิบัติตาม ถ้าไม่ปฏิบัติตามอาจจะตำหนิหรือลงโทษ การอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอามาจากเด็กนั้นเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กหลายประการ

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1967 : 194) กล่าวว่า องค์ประกอบทางบ้านที่สำคัญที่สุดในการพัฒนา ลักษณะความเป็นผู้นำก็คือชนิดของการฝึกลูกอบรมเด็ก เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยวิธีการที่เข้มงวดใช้อำนาจ มักจะกลายเป็นคนที่ยอมแพ้ เรียนรู้ที่จะเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ ถ้าเด็กยอมแพ้ต่ออำนาจของพ่อแม่อย่างง่ายดายเด็กก็จะกลายเป็นผู้ตามที่อ่อนปวกเปียก (Disgruntled Follower) เด็กที่ชอบขัดขืนอำนาจของพ่อแม่ ก็เท่ากับเป็นการพัฒนานิสัย ที่จะขัดขืนการใช้อำนาจทุกอย่าง กลายเป็นผู้ตามที่ขุ่นแค้น (Disgusted Follower) ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ถูกเลี้ยงดูมาแบบประชาธิปไตยจะพัฒนาแบบแผนของการปรับตัว ซึ่งจะทำให้เขาประสบความสำเร็จในบทบาทของการเป็นผู้นำนอกบ้าน ดังเช่นการศึกษาของมิทส์ (Hurlock. 1964 : 192-194 อ้างอิงจาก Mites. n.d) ที่กล่าวว่า ส่วนมากเด็กที่ประสบความสำเร็จมักจะเป็นเพราะพ่อแม่ไม่ค่อยปกป้องที่จะคุ้มครอง ไม่ค่อยเคร่งครัดในการควบคุม พ่อแม่มักจะบอกให้เด็กตัดสินใจเอง รู้จักการใช้พิจารณาและทดลองกับสถานการณ์ใหม่ ๆ นอกจากนี้พ่อแม่ก็ยังเคารพในบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคนด้วย นั่นก็คือ เคารพในสิทธิและความคิดของเด็กตลอดจนการใช้ความสามารถอย่างฉลาดในการประเมินรูปแบบของพฤติกรรมและลักษณะทางบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาในการพัฒนาตัวเองให้ไปสู่จุดสูงสุด

จากเอกสารที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบ่งออกเป็น 3 แบบคือ การให้ความรัก (Loving) การลงโทษ (Punishment) และการเรียกร้องเอาจากเด็ก (Demanding) ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลในการพัฒนาลักษณะสำหรับมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องได้รับการเลี้ยงดูเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูน่าจะมีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียน

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

2.6.2.1 งานวิจัยในประเทศ

เบรคเคนริดจ์ (Breckenridge. 1955 : 80-249) อ้างถึงผลการศึกษาของสตรอทเธอร์ (Strother) แจ็ค (Jack) และเพจ (Page) ซึ่งพบว่าเด็กที่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเป็นสาเหตุอันหนึ่งที่ทำให้เด็กพัฒนาความคิดเรื่องนับถือตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบและสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย สาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ การฝึกฝน ระดับอายุ ระดับพัฒนาการ กลุ่มเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองคือเด็กที่ไม่บรรลุลักษณะทางอารมณ์ ไม่ต่อสู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1964 : 661) ศึกษาพบว่า ผลการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของบุตรจะทำให้บุตรรู้จักรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่มพึ่งตนเอง และสามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ

กลุค และกลุค (กระทรวงศึกษาธิการ. 2509 : 102-104 ; อ้างอิงจาก Gluck and Gluck. n.d.) ได้ศึกษาลักษณะร่างกาย จิตใจ และพื้นฐานของครอบครัวของเด็กเกร จำนวน 500 คน และเด็กไม่เกร จำนวน 500 คน พบว่าลักษณะชีวิตครอบครัวของเด็กแต่ละคนจะเป็นเครื่องชี้ และทำให้สามารถตัดสินใจได้ว่า เด็กคนนั้น ๆ จะเป็นเด็กดีหรือเด็กเกร และสรุปว่าองค์ประกอบของครอบครัวที่มีผลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของเด็กมี 5 ประการคือ ความรักของแม่ ความรักของพ่อ การเลี้ยงดูของแม่ วินัยของพ่อ หรือวิธีที่พ่อใช้เพื่อให้บุตรเชื่อฟังคำสั่งสอน ความรักใคร่ปรองดองกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

2.6.2.2 งานวิจัยในประเทศ

วันเพ็ญ อายุการ (2512 : 89-90) ได้ทำการศึกษาเด็กวัยรุ่นทั้งชายและหญิงในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 307 คน ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก โดยเฉพาะการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์ ถ้าเข้มงวดกวดขันในเรื่องระเบียบวินัยมาก ทำ

ให้เด็กไม่กล้าแสดงความคิดเห็นคอยทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เท่านั้น ความริเริ่มและความเป็นผู้นำก็ไม่มี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วินิจ เกตุขำ (2515 : 77-84) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 151 คน หญิง 125 คน ในการศึกษาครั้งนี้ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบ่งเป็น 3 แบบคือ แบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบเรียกร้องเอาจากเด็กในด้านความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำ และการอบรมเลี้ยงดู ผลปรากฏว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์ทางตรงกับความความเป็นผู้นำ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับความความเป็นผู้นำ

✓ อำไพ อินฟ้าแสง (2524 : 92-93) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบปกป้องลูกจนเกินไป ไม่ปล่อยให้ลูกออกไปเล่นในกลุ่มเพื่อน เป็นการจำกัดการคบเพื่อนของลูก ทำให้เด็กขาดทักษะทางสังคม ขาดการเรียนรู้ ทำให้ลูกมีพฤติกรรม เก็บตัว ขี้อาย โกรธง่าย อิจฉา จับผิด หลีกเลียงการพบปะผู้คน ไม่มั่นใจตัวเอง อันแสดงถึงการขาดทักษะทางสังคม ซึ่งสังคมถือว่าเป็นพฤติกรรมไม่เหมาะสม

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศ สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสำคัญ ในการหล่อหลอมพฤติกรรมของเด็ก เด็กจะมีความผูกพันกับครอบครัว ตั้งแต่เด็กจนโต บิดามารดาจึงมีอิทธิพลต่อตัวเด็กในการอบรมสั่งสอน การให้ความรัก การถ่ายทอดความรู้สึกลึกซึ้งหรือพฤติกรรมให้แก่เด็ก ดังนั้น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความความเป็นผู้นำของนักเรียน

2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน

2.7.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน

รอเจอร์ส (Rogers. 1969 : 157-164) มีความเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศของชั้นเรียนว่า ควรคำนึงถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความคิด ความรู้สึก ท่าที เจตคติ ค่านิยมและความเชื่อ ควรได้รับความสนใจและให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเน้นทางวิชาการและสติปัญญา เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศไม่ตึงเครียดเป็นการเสริมความอบอุ่น ความมั่นใจ และความเชื่อดีระหว่างครูกับนักเรียน

ประดินันท์ อุปรนัย (2523 : 123-137) กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนว่า มีองค์ประกอบหลายประการที่ช่วยสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ดังสรุปได้ดังนี้

1. บุคลิกภาพบางประการของครูมีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน รูปร่างหน้าตา และการแต่งกายอันเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพบางประการของครูที่มีต่อการสร้าง

บรรยากาศในชั้นเรียนอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง การใช้คำพูด การมีอารมณ์ขัน การแสดงบทบาทในฐานะผู้นำของครู พฤติกรรมของครูที่แสดงออกตามทัศนคติและความคาดหวัง บางประการที่ครูมีอยู่มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ครูมีทัศนคติที่ดีในการสอน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และเป็นคนที่มองโลกในแง่ดี ย่อมเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ชั้นเรียนที่คนสอนได้มากกว่าครูที่มีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวตรงกันข้าม ความคาดหวังของครูเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน เพราะความคาดหวังของครูที่มีต่อนักเรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครูที่แสดงออกต่อนักเรียน

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเองมีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึงทั้งครูและนักเรียนต่างก็มีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ตอบคำถามและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน บรรยากาศในชั้นเรียนจะมีแต่ความน่าสนใจ น่าสนุก อยากรู้อยากเห็น และกระตือรือร้น เพราะนักเรียนมีโอกาสดูแลตัวเอง มีโอกาสใช้ความคิดของตนเองและมีโอกาสที่จะแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ นักเรียนเองก็มองครูอย่างเป็นมิตร เกิดความเป็นกันเอง ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเอง ก็มีส่วนช่วยให้เกิดบรรยากาศในชั้นเรียนเหมือนกัน

3. การที่ครูใช้แรงเสริมที่เหมาะสมกับนักเรียน จะก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้นเรียน การใช้แรงเสริมที่ทำอย่างจริงจัง เหมาะสมกับสภาพการณ์ไม่จำเป็นต้องใช้แรงเสริมเฉพาะพฤติกรรมที่ดีขึ้นกว่าเดิมเท่านั้น โดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา เป็นต้น

สุพิชญา ธีระกุล (2524 : 182-187) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนไว้หลายประการ สรุปได้ดังนี้

1. สภาพโรงเรียนและห้องเรียน โรงเรียนจัดอาคารสถานที่ถูกหลักวิชาตลอดจนการวางแผนแนวอาคารถูกวิธี ได้รับแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้ดี ไม่ร้อนอบอ้าวจนเกินไป ไม่มีเสียงดังรบกวนภายใน ตกแต่งสิ่งที่สวยงาม เป็นระเบียบเพื่อช่วยให้บรรยากาศร่มรื่นน่าเรียน สภาพห้องเรียนควรยืดหยุ่นได้ตลอดเวลา บริเวณควรสะอาดสวยงาม โต๊ะเก้าอี้มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียนและขนาดต้องเหมาะสมกับผู้เรียน เพราะสิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นที่จะสร้างเสริมการเรียนการสอนให้ได้ผลดี

2. หลักสูตร คือ แนวทางที่โรงเรียนจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ หลักสูตรที่ดีจะต้องให้ตรงกับความมุ่งหมายของการศึกษาและตรงกับความต้องการของเด็กแต่ละวัน

3. แบบเรียนและบทเรียน แบบเรียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และถือเป็นอุปกรณ์การศึกษาที่โรงเรียนจะขาดเสียมิได้ และอีกสิ่งหนึ่งที่ครูสามารถจัดให้นักเรียนได้ก็คือ การจัดบทเรียน ซึ่งครูพิจารณาเลือกสรรแต่เฉพาะที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ซึ่งเหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสนใจ ความต้องการของเด็กและท้องถิ่น

4. อุปกรณ์การศึกษา อุปกรณ์การศึกษาเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและง่ายขึ้น การใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้ได้ผลดีนั้นขึ้นอยู่กับทักษะและความสนใจของครูว่าจะใช้อุปกรณ์นั้น ๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหา เวลา และใช้ได้ถูกต้องเพียงใด

5. กิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอน กิจกรรมคือพฤติกรรมที่แสดงออกแล้ว ทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนที่เกิดขึ้นจะดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำนั้นตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ กิจกรรมที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนกระทำแล้วเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีกิจกรรมมากมายหลายอย่างที่สามารถจัดให้เด็กได้ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด การเขียน กิจกรรมเกี่ยวกับการแสดง และกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างประดิษฐ์ เป็นต้น

6. เวลาและโอกาส การเรียนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับเวลาเช่นเดียวกัน ครูจะต้องจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับวิชาหรือเนื้อหาที่จะสอน เวลาควรมีการยืดหยุ่นไปตามเนื้อหาหรือสาขาวิชา ไม่ควรมีกฎเกณฑ์ตายตัว

7. สถานที่ สถานที่ที่ใช้ในการเรียนนั้น อาจไม่ใช่หมายถึงห้องเรียนเพียงอย่างเดียว บางครั้งอาจเป็นสนามโรงเรียน หรือสถานที่ไปทัศนศึกษาด้วย สถานที่จึงมีส่วนช่วยแรงความรู้สึกและบรรยากาศของการศึกษาเล่าเรียน การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการเรียนช่วยให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย ช่วยให้สังคมของเด็กดีขึ้น อย่างไรก็ตามสถานที่ที่จะใช้เรียนจะต้องไม่มีเสียงรบกวนจนไม่สามารถใช้สมาธิได้ และจะต้องไม่วิเวกว่างเปล่าจนรู้สึกกลับน่ากลัว ไม่เสี่ยงภัยหรือใกล้สิ่งที่เป็นอันตรายหรือสกปรก และสถานที่นั้นจะต้องเป็นประโยชน์ต่อการเรียนโดยตรง

8. ผู้เรียน การเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้และเป็นผลดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพร้อม ความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้และรับรู้ ครูจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนและควรให้โอกาสแก่ผู้เรียนทันที ครูผู้สอนจะต้องหมั่นสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน หากแสดงความรู้สึกว่ามีความวิตกกังวล มีความคับข้องใจ ครูจะต้องช่วยลดความรู้สึกนั้น ๆ เสียก่อนแล้วพยายามสร้างบรรยากาศที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถได้อย่างเต็มที่

9. ผู้สอนและวิธีการสอน ครูถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลดี นักศึกษาต่างประเทศและการวิจัยการศึกษาได้ระบุได้แน่ชัดว่า ยังไม่มีอุปกรณ์การสอนใด ๆ ในโลกนี้ที่จะใช้แทนครูที่มีความสามารถในการสอนได้

สุปรีชา หิรัญโต (2524 : 183) ได้กล่าวถึงการจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีไว้ว่า ควรมีแสงสว่างในระดับที่มองเห็นได้ คือ เห็นได้เร็ว สบายตาและชัดเจน ควรไกลจากแหล่งกำเนิดเสียงรบกวนจากบริเวณรอบ ๆ หรือภายนอกห้องเรียนคือ ที่ตั้งโรงเรียนควรไกลจากเขตการจราจรที่หนาแน่นหรือทางรถไฟ เป็นต้น

สิริวรรณ ศรีพหล (2526 : 172-174) ได้สรุปแนวทางการจัดบรรยากาศในห้องเรียนไว้ดังนี้คือ

1. ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนมีพัฒนาการทางสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างเต็มที่ ฝึกฝนการใช้สติปัญญาคือ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล การมีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น
2. ส่งเสริมให้นักเรียนให้มีทัศนคติในการควบคุมตนเองและรับผิดชอบตนเอง โดยให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด ให้โอกาสนักเรียนในการค้นคว้าหาวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูคอยให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาคือที่อาจจะเกิดขึ้น
3. ส่งเสริมให้นักเรียนให้มีความคิดและแนวการปฏิบัติแบบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และยอมรับมติของกลุ่ม

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน หมายถึง สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน

2.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพของการเรียนการสอน

2.7.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เลวิน และคนอื่น (Lewin and others. 1939 : 271-279) ศึกษาเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนพบว่า นักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนแบบอัตตาธิปไตยมีแนวโน้มเป็นเด็กก้าวร้าว หยาบกระด้าง ไม่มีความเห็นใจคนอื่น ส่วนชั้นเรียนที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยนั้นกลับจะส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสามัคคีปรองดอง เป็นมิตรกัน การเรียนที่ราบรื่น มีบรรยากาศที่สบายใจน่าเรียน เพราะครูรู้จักขจัดความกดดันเกรงกลัวใด ๆ ออกจากชั้นได้

สไตลล์ และดอร์ซี่ (วิลาส บุญทองขาว. 2527 : 16-17 ; อ้างอิงจาก Stiles and Dorsey. 1950) ได้ศึกษาการสอนแบบประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเห็นเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในการเรียนการสอน ดังนี้

1. การเรียนการสอนแบบอัตตาธิปไตยนั้น ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนเป็นแบบสั่งและเชื่อฟัง โดยไม่มีข้อโต้แย้ง นักเรียนจะสนใจบทเรียนเพื่อคะแนนของตนเอง โดยไม่นึกถึงปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ครูไม่มีจุดหมายที่จะพัฒนานักเรียนให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ

เท่าที่ควร เพียงแต่ต้องการให้นักเรียนที่ตนกำลังสอนเท่านั้น ครูใช้กฎเกณฑ์ตามที่พอใจบังคับให้นักเรียนปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงธรรมชาติจิตใจหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนการสอนแบบนี้ นักเรียนจะมีบุคลิกภาพแบบตัวใครตัวมัน ไม่มีทักษะการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

2. การเรียนการสอนแบบประชาธิปไตย ครูจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการสอน ครูยอมรับในเรื่องความแตกต่างของนักเรียนในด้านความสนใจ ความสามารถ ทักษะคิด นักเรียนต้องการได้ความรู้มากกว่าคะแนนสูง ๆ และครูเป็นเพียงที่ปรึกษาของนักเรียนเท่านั้น การเรียนการสอนแบบประชาธิปไตยจึงเป็นการเรียนการสอนที่สร้างบรรยากาศการเรียนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ซึ่งบรรยากาศแบบนี้ช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์

โอเบอร์ทัพเฟอร์ (วิลาส บุญทองขาว. 2527 : 17 ; อ้างอิงจาก Oberteuffer. 1954) ศึกษาสภาพจิตที่เกี่ยวกับการศึกษาในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของชั้นเรียนก็เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มีผลต่อสภาพจิตของเด็กและการจัดบรรยากาศของห้องเรียนดี จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

2.7.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ดวงกมล มาลารัตน์ (2534 : 116-117) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนการสอน ได้แก่ บรรยากาศในห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เป็นอุปกรณ์ที่มีเทคนิควิทยาการใหม่ ๆ หรืออุปกรณ์ที่เป็นของจริง ซึ่งนำมาใช้ในการปฏิบัติงานห้องโสตทัศนศึกษา ซึ่งมีวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนที่เหมาะสม ถ้าบรรยากาศการเรียนการสอนดังกล่าวดี จะมีผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะด้านความรู้ ความคิด และทักษะเทคโนโลยี มีประสบการณ์สูงขึ้น

ชนนุช บุญสิทธิ์ (2541 : 57-59) ได้ศึกษาถึงบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างพัฒนาความขยันหมั่นเพียร ซึ่งจะต้องเป็นห้องเรียนที่มีบรรยากาศอบอุ่นเป็นกันเอง มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียนด้วยตนเอง นักเรียนทุกคนนับถือกฎเกณฑ์และระเบียบของห้องเรียน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนครูมีความเข้าใจนักเรียน ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกในการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ดังนั้น ทั้งนักเรียนและครูจึงมีหน้าที่สร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนร่วมกัน และได้ให้ความเห็นไว้ว่า บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับนักเรียน เพราะนักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับครู จะทำให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี แต่ถ้าหากนักเรียนมีสัมพันธภาพกับครูที่ไม่ดี ส่งผลให้เด็กมี

แนวโน้มน้ำท่วมร้ายแรง ไม่เป็นมิตร ไม่สนใจการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนักเรียน

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพในโรงเรียนที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียน

2.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

2.8.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

รอตแมน (Rothman. 1968 : 34 – 36) กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญยิ่งถึงให้มากที่สุดในระบบการเรียนการสอนนั้น คือ สัมพันธภาพที่ดีของครูผู้สอนกับนักเรียน ครูจะต้องยอมรับ เข้าใจ เป็นกันเอง ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักพัฒนาตนเอง และครูจะต้องแสดงให้นักเรียนเห็นได้ชัดเจนอีกด้วย นั่นคือ ครูจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524 : 49) กล่าวว่า ในการเรียนการสอนทุกระดับ นอกจากผู้เรียนต้องการผู้สอนที่มีความรู้ดี มีประสบการณ์ดีแล้วยังต้องการอาจารย์ที่มีวิธีการสอนที่เป็นกันเอง เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้เรียนแต่ในขณะเดียวกันก็ควรชี้แนะให้เห็นถึงความถูกต้องเหมาะสม ให้ข้อคิดชมตรงไปตรงมาซึ่งเต็มไปด้วยความหวังดี จะช่วยให้บรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้น

พรชูลี อาษาบำรุง (2525 : 232) กล่าวว่า สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนที่ดีนั้น ต้องมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเป็นสำคัญ

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2527 : 48 – 67) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนว่า ผู้สอนไม่ควรสร้างบรรยากาศแห่งความกลัวให้เกิดขึ้น การเรียนรู้มิใช่เกิดในชั้นเรียนเสมอไป ดังนั้นการพบปะซักถามนอกชั้นเรียนจะสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรได้ง่ายขึ้น อย่าทำให้เกิดการเสียหน้า และควรฟังความคิดเห็นจากนักเรียนบ้าง

ประดินันท์ อุปรมัย (2527 : 33) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนดังนี้ คือ ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน อาจเกิดขึ้นได้ทั้งระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเอง ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึงทั้งครูและนักเรียนต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสซักถาม ตอบคำถาม และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก บรรยากาศในชั้นเรียนก็จะมีแต่ความน่าสนใจ น่าสนุก อยากรู้ อยากเห็น และกระตือรือร้น นอกจากนั้นปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเองก็มีส่วนช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้นเรียนด้วยเช่นกัน

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนที่ดีนั้นครูและนักเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้นเรียน

2.8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

2.8.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ไทท์แมน (Tiemann, 1942 : 657-664) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาจะไม่ชอบครูแบบเผด็จการ ที่มีนิสัยข่มขู่ปราศจากความเห็นอกเห็นใจ และการสอนแบบใช้อำนาจทั้งหลายนั้นเด็กยิ่งโตเท่าไรก็มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ยิ่งขึ้นเพียงนั้น

บุช (วิลเลียม ทองขาว, 2527 : 16 ; อ้างอิงจาก Bush, 1942) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า ครูที่พยายามทำความรู้จักกับเด็ก เห็นอกเห็นใจเด็ก รู้จักส่งเสริมการเรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีและมีความสามารถปรับตัวได้สูง ซึ่งต่างกับครูที่มุ่งสอนโดยวิธีที่กดดันให้เด็กยอมรับความต้องการของตน ผลที่สุดเด็กก็จะไม่พอใจในตัวเองและเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

มอนสแตค (Yee, 1971 : 52 ; citing Monstake) ได้ศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียน พบว่า ในชั้นเรียนที่เปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ภายในขอบเขตของชั้นเรียน เด็กจะไม่กลัวการวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิ หรือคัดค้าน ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ

เพนเทอร์ (Painter, 1998 : 282) ได้ศึกษาความสัมพันธ์และความเข้าใจกันระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า ปัจจัยที่สร้างความเป็นผู้นำของนักเรียนคือ บรรยากาศที่ดีในการสอน ความร่วมมือในการทำงานของนักเรียน การฝึกนักเรียนโดยนักเรียนต้องมีความกระตือรือร้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ครูมีบทบาทคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม โดยให้อิสระทางความคิดแก่นักเรียนและคอยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการทำงานร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะทำให้นักเรียนเกิดความ เป็นผู้นำได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดี จะมีส่วนช่วยให้เด็กเรียนได้ดีและมีความสามารถปรับตัวได้สูง ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดที่อิสระกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น กระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น และเกิดความสนใจในการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียน

2.9 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2.9.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ไวท์ (White. 1958 : 343) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีส่วนช่วยให้นิสัย นักศึกษาผ่านพ้นปัญหาในการเรียนและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพจิตที่ดีในอนาคต

เซอร์ลอค (วิลล โรจนะวีระ. 2531 : 2 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1964) กล่าวว่า หากเด็กวัยรุ่นสามารถสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ดี จะทำให้เขามีสุขภาพจิตที่ดี และช่วยส่งผลต่อการเรียนที่ดีขึ้น และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุขด้วย

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2527 : 48 – 67) ได้กล่าวถึงปฏิกริยาตอบสนองระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เช่น การอภิปราย การโต้วาที การรายงาน จะช่วยให้เกิดปฏิกริยาตอบสนองระหว่างกันฝึกการทำงานร่วมกัน เป็นการสร้างบรรยากาศของสังคมที่เป็นกันเองระหว่างผู้เรียน

สุปัญญา กิตติสาร (คาระณี พัฒนศักดิ์ภิญโญ. 2533 : 3 ; อ้างอิงจาก สุปัญญา กิตติสาร. 2529) กล่าวว่า การที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ต้องให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ โดยครูจะต้องให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและแสดงความสามารถมากที่สุด มีความสัมพันธ์และไว้วางใจกันและกันระหว่างเพื่อนและครู โดยสามารถเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน มีบรรยากาศแห่งการยอมรับซึ่งกันและกัน ส่งเสริมความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง มีความคิดสร้างสรรค์ กล่าวคือ ให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนของตนเอง มีความเข้าใจและวิเคราะห์ความรู้สึจากประสบการณ์ในชีวิต ครูเป็นผู้นำความรู้มาสนับสนุนประสบการณ์ของนักเรียนและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักเรียนในชั้นเรียน

รวิวรรณ ชุมชัย (2536 : 90) กล่าวว่า นักเรียนวัยรุ่นจะเรียนรู้ ปรัชญาหรือ และเชื่อถือเพื่อนมากกว่าผู้ใหญ่และญาติพี่น้อง เมื่อสังคมกลุ่มเพื่อนดี นักเรียนก็จะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนไปด้วยหากพฤติกรรมด้านสังคมกลุ่มเพื่อนไม่ดีก็จะส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายจิตใจและการเรียนรู้ของนักเรียน

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เพื่อนเป็นสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน ลักษณะของกลุ่มเพื่อนจะมีผลต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อสังคมกลุ่มเพื่อนนักเรียนก็จะได้รับอิทธิพลไปด้วย แต่พฤติกรรมของสังคมกลุ่มเพื่อนไม่ดีก็จะส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

2.9.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2.9.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

กรอนลันด์ (Gronlund. 1959 : 176) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา พบว่า ประสบปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วมักจะประสบปัญหาด้านการเรียนด้วยความขัดแย้งภายในกลุ่ม ทำให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์และไม่มีความสุข

เพอริส (Peris. 1980 : 163-175) ได้ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย เปิดพบว่า นักศึกษาที่ต้องศึกษาด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อประสมจนขาดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขึ้น ทำให้รู้สึกโดดเดี่ยว เหงา เนื่องจากไม่มีเพื่อนร่วมปรึกษาในเรื่องการเรียน ทำให้เกิดปัญหาทางการเรียนขึ้น

2.9.2.2 งานวิจัยในประเทศ

วัฒนา พุ่มเล็ก (2535 : 97) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลขององค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะประสบปัญหาการคบเพื่อนมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

มาริษา นาคทับที (2541 : 83) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตย ของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยการชลประทาน จังหวัดนนทบุรี พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตยของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน มีความสำคัญต่อพฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตย เพราะระหว่างที่นิสิตอยู่ในสถานศึกษานั้น นิสิตไม่สามารถจะเรียนตามลำพังได้ จำเป็นต้องปรึกษาหารือ หรือช่วยเหลือกันในการเรียนจากรุ่นพี่หรือเพื่อนที่เรียนเก่งกว่า และในแง่ของความรู้สึก นิสิตและเพื่อนร่วมชั้นสามารถตอบสนองความต้องการทางจิตใจซึ่งกันและกันได้ เมื่อนิสิตสามารถอยู่กับเพื่อนฝูงได้อย่างมีความสุข ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเพิ่มมากขึ้น จะช่วยส่งเสริมให้พฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้นด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศ สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และเพื่อนสามารถตอบสนองความต้องการทางจิตใจซึ่งกันและกันได้ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2546 จำนวน 2,259 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 1,051 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 1,208 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี จำนวน 322 คน นักเรียนชาย จำนวน 150 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 172 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของยามานะ (Yamane, 1976 : 886-887) ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากร โดยใช้ชั้นปี และเพศเป็นชั้น (Strata) มีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2546 ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 จำนวน 2,259 คนเป็นนักเรียนชาย จำนวน 1,051 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 1,208 คน แบ่งออกเป็น

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนชาย จำนวน 344 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 401 คน

1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนชาย จำนวน 342 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 427 คน

1.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชาย จำนวน 365 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 380 คน

2. สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากประชากรแต่ละระดับชั้นการศึกษาในข้อ 1 โดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของยามานะ (Yamane, 1976 : 886-887) โดยใช้สัดส่วนประชากรต่อกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 7 : 1 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 คน เป็นนักเรียนชายจำนวน 150 คนและนักเรียนหญิงจำนวน 172 คน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปีและเพศ

ระดับชั้น	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ม.1	344	49	401	57	745	106
ม.2	342	49	427	61	769	110
ม.3	365	52	380	54	745	106
รวม	1,051	150	1,208	172	2,259	322

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ

วิธีการสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ ลำดับการเกิด ระดับชั้นการศึกษา อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และรายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามด้านส่วนตัวของนักเรียน เมื่ออ่านข้อความจบแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความจริง และเติมข้อความให้ครบถ้วน

1. เพศ

() เพศชาย

() เพศหญิง

2. ลำดับการเกิดของข้าพเจ้า

() ลูกคนเดียว

() ลูกคนโต

() ลูกคนกลาง

() ลูกคนสุดท้อง

3. ระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษา

() มัธยมศึกษาปีที่ 1

() มัธยมศึกษาปีที่ 2

() มัธยมศึกษาปีที่ 3

4. เกรดเฉลี่ยในภาคเรียนที่ผ่านมา

5. อาชีพผู้ปกครองของข้าพเจ้า

() ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐ

() รับจ้าง พนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชน

() ค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว

6. ผู้ปกครองของข้าพเจ้ามีรายได้ บาท/เดือน

(รายได้ของบิดา มารดา รวมกัน หรือรายได้ของผู้ปกครองนักเรียน)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

2.1 ศึกษา नियามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 ศึกษาแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของประภาทิพย์ พิชัย (2539 : 82-83) ชูติญา แสนละมุล (2541 : 69) และอดิเทพ ศรีสุอารักษ์ (2545 : 70-73)

2.3 สร้างข้อคำถามโดยอาศัยข้อมูลจาก 2.1 และ 2.2 มาเป็นแนวในการสร้าง โดยสร้างให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ และ อาจารย์วิไลลักษณ์

พงษ์โสภะ เพื่อตรวจหาความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหา ข้อคำถามและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับ
นิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้

2.5 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุง
แก้ไขแล้ว จำนวน 28 ข้อ ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3
โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จำนวน 100 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตาม
เกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ
โดยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดจนถึงต่ำสุด นำผู้ที่ได้
คะแนนในกลุ่มสูง 25 % และผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่มต่ำ 25 % แล้วนำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบ
นัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้เป็น
แบบสอบถาม ได้จำนวน 27 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.410-8.108

2.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยคัดเลือกข้อที่ใช้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด
ในข้อ 2.5 มาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความ
เชื่อมั่นเท่ากับ .89

2.7 ลักษณะของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือ
ผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต
(Likert) มี 5 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา
มารดา หรือผู้ปกครอง ขอให้ท่านอ่านข้อความจบแล้วพิจารณาตามความจริง หรือตรงกับความเป็น
จริงที่นักเรียนประสบอยู่มากน้อยเพียงใด โปรดพิจารณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่อง
หนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว แบบสอบถามนี้แบ่ง
ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างและไม่ตรง บ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	<u>พฤติกรรมที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง</u> <u>ปฏิบัติต่อนักเรียน</u> บิดา มารดา หรือผู้ปกครองยอมรับฟัง ความคิดเห็นของข้าพเจ้า					
00	<u>พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อบิดา</u> <u>มารดา หรือผู้ปกครอง</u> เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน ข้าพเจ้าจะปรึกษาบิดา มารดา หรือ ผู้ปกครอง					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือ ผู้ปกครอง (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00	หมายถึง	สัมพันธภาพภายในครอบครัวดี
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66	หมายถึง	สัมพันธภาพภายในครอบครัวดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33	หมายถึง	สัมพันธภาพภายในครอบครัวไม่ดี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน

3.1 ศึกษาปริมาณศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพในโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ศึกษาแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพในโรงเรียนของอดิเทพ ศรีสุวรักษ์ (2545 : 75-76)

3.3 สร้างข้อความถามโดยอาศัยข้อมูลจาก 3.1 และ 3.2 มาเป็นแนวในการสร้าง โดยสร้างให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ และ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภณ เพื่อตรวจหาความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหา ข้อคำถามและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้

3.5 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 13 ข้อ ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จำนวน 100 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดจนถึงต่ำสุด นำผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่มสูง 25 % และผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่มต่ำ 25 % แล้วนำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้เป็นแบบสอบถาม ได้จำนวน 13 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.530-11.192

3.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยคัดเฉพาะข้อที่ใช้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ 3.5 มาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81

3.7 ลักษณะของแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างและไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	ห้องเรียนคับแคบ					
00	โรงเรียนมีอุปกรณ์ช่วยสอนที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ สำหรับสอนนักเรียน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจสอบและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน(วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียนดี
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน ดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียนไม่ดี

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

4.1 ศึกษาปริมาณศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4.2 ศึกษาแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูของประกายทิพย์ พิชัย (2539 : 86) และอติเทพ ศรีสุอาร์ักษ์ (2545 : 74-75)

4.3 สร้างข้อคำถามโดยอาศัยข้อมูลจาก 4.1 และ 4.2 มาเป็นแนวในการสร้าง โดยสร้างให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

4.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรพรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ และ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภณ เพื่อตรวจหาความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหา ข้อคำถามและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้

4.5 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 17 ข้อ ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จำนวน 100 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ

โดยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดจนถึงต่ำสุด นำผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่มสูง 25 % และผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่มต่ำ 25 % แล้วนำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้เป็นแบบสอบถาม ได้จำนวน 17 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 3.303-7.856

4.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยคัดเฉพาะข้อที่ใช้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ในข้อ 4.5 มาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Cefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75

4.7 ลักษณะของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนครู เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างและไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	<u>พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียน</u> ครูให้ความสนใจเฉพาะนักเรียนที่เรียนเก่ง					
00	<u>พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครู</u> ข้าพเจ้าให้ความเคารพครู					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538

: 9) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดี
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ไม่ดี

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

5.1 ศึกษาานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

5.2 ศึกษาแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของประกายทิพย์ พิชัย (2539 : 86) และอดิเทพ ศรีสุอาร์ักษ์ (2545 : 73-74)

5.3 สร้างข้อคำถามโดยอาศัยข้อมูลจาก 5.1 และ 5.2 มาเป็นแนวในการสร้าง โดยสร้างให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

5.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ และ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา เพื่อตรวจหาความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหา ข้อคำถามและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้

5.5 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 10 ข้อ ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จำนวน 100 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดจนถึงต่ำสุด นำผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่มสูง 25 % และผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่มต่ำ 25 % แล้วนำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้เป็นแบบสอบถาม ได้จำนวน 9 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.332-8.050

5.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยคัดเลือกข้อที่ใช้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ 5.5 มาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .73

5.7 ลักษณะของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างและไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	ข้าพเจ้าทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ใน ชั้นเรียนอย่างความสามัคคี					
00	เพื่อนในห้องต่างคนต่างอยู่ ไม่ สนใจกันและกัน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ดี
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ดีพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33

หมายถึง

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
ไม่ดี

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ

6.1 ศึกษาปริมาณศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

6.2 ศึกษาแบบสอบถามความเป็นผู้นำของดวงเนตร ไพบุลย์ (2541 : 77-81) และ มารีษา นาคทับที (2541 : 128-133)

6.3 สร้างข้อคำถามโดยอาศัยข้อมูลจาก 6.1 และ 6.2 มาเป็นแนวในการสร้าง โดยสร้างให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

6.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ และ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภณ เพื่อตรวจหาความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหา ข้อคำถามและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้

6.5 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 23 ข้อ ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จำนวน 100 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดจนถึงต่ำสุด นำผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่มสูง 25 % และผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่มต่ำ 25 % แล้วนำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้เป็นแบบสอบถาม ได้จำนวน 23 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 3.426-9.239

6.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยคัดเฉพาะข้อที่ใช้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ในข้อ 6.5 มาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Cefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

6.7 ลักษณะของแบบสอบถามความเป็นผู้นำ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถามความเป็นผู้นำ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของนักเรียน เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างและไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	ข้าพเจ้ามีการวางแผนการทำงานร่วมกันกับเพื่อนเสมอ					
00	ข้าพเจ้าไม่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม เพราะคิดว่าความคิดของตัวเองคืออยู่แล้ว					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
------------	-----	---	-------

จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายความเป็นผู้นำ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00	หมายถึง	มีความเป็นผู้นำมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66	หมายถึง	มีความเป็นผู้นำปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33	หมายถึง	มีความเป็นผู้นำน้อย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนำไปขอ อนุญาตและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปขออนุญาตและ ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากผู้อำนวยการ โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัด สระบุรี
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำ การแจกแบบสอบถามให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 ฉบับ ได้คืนมาครบทุกฉบับ ตั้งแต่วันที่ 21 มิถุนายน ถึง วันที่ 12 กรกฎาคม 2547
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คือ ตอบคำถามครบทุกข้อ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุก ฉบับ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อ ทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

3. วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมกับความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1

3.2 วิเคราะห์หาปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อจะให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
SE	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์อยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
$\hat{Y}$	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนดิบ
Z	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนมาตรฐาน
Y	แทน	ความเป็นผู้นำของนักเรียน
X_1	แทน	เพศชาย
X_2	แทน	เพศหญิง
X_3	แทน	ลำดับการเกิดลูกคนเดียว
X_4	แทน	ลำดับการเกิดลูกคนโต
X_5	แทน	ลำดับการเกิดลูกคนกลาง

X ₆	แทน	ลำดับการเกิดลูกคนสุดท้อง
X ₇	แทน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
X ₈	แทน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
X ₉	แทน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
X ₁₀	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
X ₁₁	แทน	อาชีพผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และ พนักงานองค์กรของรัฐ
X ₁₂	แทน	อาชีพผู้ปกครองประกอบอาชีพพนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชน
X ₁₃	แทน	อาชีพผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว
X ₁₄	แทน	รายได้ของผู้ปกครอง
X ₁₅	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง
X ₁₆	แทน	ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน
X ₁₇	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
X ₁₈	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี
3. วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 จำนวนร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยจำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด ระดับชั้นปีที่ศึกษา และอาชีพของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 จำนวนร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยจำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด ระดับชั้นปีที่ศึกษา และอาชีพของผู้ปกครอง ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยจำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด ระดับชั้นปีที่ศึกษา และอาชีพของผู้ปกครอง

ปัจจัย	ระดับปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	เพศชาย	150	46.6
	เพศหญิง	172	53.4
	รวม	322	100.0
2. ลำดับการเกิด	ลูกคนเดียว	59	18.3
	ลูกคนโต	133	41.3
	ลูกคนกลาง	27	8.4
	ลูกคนสุดท้อง	105	32.6
	รวม	322	100.0
3. ชั้นปีที่ศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	108	33.5
	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	107	33.2
	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	107	33.2
	รวม	322	100.0

ตาราง 2 (ต่อ) แสดงจำนวนร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยจำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด ระดับชั้นปีที่ศึกษา และอาชีพของผู้ปกครอง

ปัจจัย	ระดับปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
4. อาชีพของผู้ปกครอง	ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงาน องค์กรของรัฐ	161	50.0
	รับจ้าง พนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชน	68	21.1
	ค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว	94	29.2
	รวม	322	100.0

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปัจจัยเพศ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 53.6, 46.6

ปัจจัยลำดับการเกิด พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นลูกคนโต รองลงมาเป็นลูกคนสุดท้อง ลูกคนเดียว และลูกคนกลาง คิดเป็นร้อยละ 41.3 32.6 18.3 และ 8.4 ตามลำดับ

ปัจจัยชั้นปีที่ศึกษาส่วนใหญ่ นักเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รองลงมานักเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.5 และ 33.2 ตามลำดับ

ปัจจัยอาชีพของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐ รองลงมาอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว และอาชีพพนักงานบริษัท หรือ ห้างร้าน เอกชน คิดเป็นร้อยละ 50.0 29.2 และ 21.1 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ปัจจัย	$\bar{X}$	S	การแปลผล
1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.190	.705	สูง
2. รายได้ของผู้ปกครอง	29,123.612	20,158.480	ต่ำ
3. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง	4.252	.447	ดี
4. ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน	3.643	.515	ดีพอใช้
5. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู	3.787	.541	ดี
6. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	4.024	.559	ดี
7. ความเป็นผู้นำของนักเรียน	4.114	.545	มาก

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีปัจจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง ปัจจัยรายได้ของผู้ปกครองอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองอยู่ในระดับดี ปัจจัยลักษณะทางกายภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับดีพอใช้ ปัจจัยสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูอยู่ในระดับดี ปัจจัยสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอยู่ในระดับดีและ ความเป็นผู้นำของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นผู้นำองค์กรในหน่วยงานที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅	X ₁₆	X ₁₇	X ₁₈	Y
X ₁	1.000	-1.000**	.021	.034	.101	-.094	.039	.020	-.059	.175**	-.044	.007	.048	-.036	.131*	-.037	.092	.074	.135*
X ₂		1.000	-.021	-.034	-.101	.094	-.039	-.020	.059	-.175**	.044	-.007	-.048	.036	-.131*	.037	-.092	-.074	-.135*
X ₃			1.000	-.329**	-.143*	-.397**	-.115*	.041	.075	-.117*	-.008	-.009	.014	-.025	-.121*	-.042	-.044	-.100	-.073
X ₄				1.000	-.210**	-.570**	.011	-.069	.058	.104	.113*	-.068	-.068	.020	.050	-.040	.068	.074	.123*
X ₅					1.000	-.231**	-.001	.072	-.071	.055	-.034	-.047	.077	-.046	.066	-.009	.011	.011	-.042
X ₆						1.000	.085	-.003	-.083	-.026	-.082	.091	.016	.022	.006	.070	-.033	-.005	-.035
X ₇							1.000	-.501**	-.501**	.371**	.066	-.045	-.037	-.022	.211**	.392**	.345**	.235**	.269**
X ₈								1.000	-.498**	.039	-.059	-.010	.069	.021	-.097	.035	-.144**	-.152**	-.161**
X ₉									1.000	-.412**	-.007	.055	-.032	.000	-.114*	-.428**	-.202**	-.083	-.109
X ₁₀										1.000	-.017	-.053	.054	.178**	.255**	.182**	.261**	.260**	.306**
X ₁₁											1.000	-.517**	-.628**	-.044	.006	-.033	-.061	-.027	-.019
X ₁₂												1.000	-.332**	-.094	.107	-.082	-.029	-.024	-.055
X ₁₃													1.000	.130*	.077	.105	.077	.035	.058
X ₁₄														1.000	.098	-.023	.033	.185**	.082
X ₁₅															1.000	.292**	.445**	.482**	.495**
X ₁₆																1.000	.431**	.299**	.323**
X ₁₇																	1.000	.517**	.531**
X ₁₈																		1.000	.654**
Y																			1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ เพศชาย (X_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .135 และลำดับการเกิดลูกคนโต (X_4) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .123 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบ กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ ชั้นปีที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (X_7) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .269 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_{10}) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .306 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (X_{15}) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .495 ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน (X_{16}) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .323 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{17}) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .531 และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{18}) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .654

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบ กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 ปัจจัย คือ เพศหญิง (X_2) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.135 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบ กับความเป็นผู้นำของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 1 ปัจจัย คือ ชั้นปีที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (X_8) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.161

ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี มีจำนวน 8 ปัจจัย ได้แก่ ลำดับการเกิดลูกคนเดียว (X_3) ลำดับการเกิดลูกคนกลาง (X_5) ลำดับการเกิดลูกคนสุดท้อง (X_6) ชั้นปีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (X_9) อาชีพของผู้ปกครองอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐ (X_{11}) อาชีพของผู้ปกครองอาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชน (X_{12}) อาชีพของผู้ปกครองอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว (X_{13}) และรายได้ของผู้ปกครอง (X_{14})

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์หาคออยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์หาคออยพหุคูณของตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	4	48.582	12.146	82.338**
Residual	317	46.760	.148	
Total	321	95.342		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับปัจจัย 4 ปัจจัย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์เชิงเส้นตรงได้ จึงได้คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณ ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์หาคัดลอกพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	b	SE _b	B	R	R ²	F
X ₁₈	.433	.048	.444	.654	.428	239.004**
X ₁₈ , X ₁₇	.204	.048	.203	.692	.479	146.353**
X ₁₈ , X ₁₇ , X ₁₅	.203	.057	.167	.708	.502	106.652**
X ₁₈ , X ₁₇ , X ₁₅ , X ₁₀	.073	.032	.095	.714	.510	82.338**
R = .714						
R ² = .510						
SE = .384						
a = .498						

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี มีจำนวน 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X₁₈) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X₁₇) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (X₁₅) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X₁₀) ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรีได้ร้อยละ 51.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรีในรูปคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y} = .498 + .433 X_{18} + .204 X_{17} + .203 X_{15} + .073 X_{10}$$

สมการพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรีในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .444 X_{18} + .203 X_{17} + .167 X_{15} + .095 X_{10}$$

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี
2. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี จำนวน 2,259 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 1,051 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 1,208 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี จำนวน 322 คน เป็นนักเรียนชายจำนวน 150 คน นักเรียนหญิงจำนวน 172 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของยามาเน่ (Yamane. 1976 : 886-887) ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling) จากประชากร โดยใช้ชั้นปีและเพศเป็นชั้น (Strata)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ ลำดับการเกิด ระดับชั้นการศึกษา อาชีพ ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และรายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 27 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพในโรงเรียนเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 13 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 9 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .73

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความเป็นผู้นำเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 23 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนำไปขออนุญาตและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากผู้อำนวยการโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการแจกแบบสอบถามให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 ฉบับ ได้คืนมาครบทุกฉบับตั้งแต่วันที่ 21 มิถุนายน ถึง วันที่ 12 กรกฎาคม 2547

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS ดังนี้ คือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยที่ศึกษา โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม กับความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)
3. วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ เพศชาย (X_1) และลำดับการเกิดลูกคนโต (X_4) ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ ชั้นปีที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (X_7) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_{10}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (X_{15}) ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน (X_{16}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{17}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{18}) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ คือ .135 .123 .269 .306 .495 .323 .531 และ .654 ตามลำดับ
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 ปัจจัย คือ เพศหญิง (X_2) ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน

สระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 1 ปัจจัย คือ ชั้นปีที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (X_8) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ คือ -.135 และ -.161 ตามลำดับ

3. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี มีจำนวน 8 ปัจจัย ได้แก่ ลำดับการเกิดบุตรคนเดียว (X_3) ลำดับการเกิดบุตรคนสุดท้อง (X_6) ลำดับการเกิดบุตรคนกลาง (X_5) ชั้นปีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (X_9) อาชีพของผู้ปกครองอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐ (X_{11}) อาชีพของผู้ปกครองอาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชน (X_{12}) อาชีพของผู้ปกครองอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว (X_{13}) และรายได้ของผู้ปกครอง (X_{14})

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ปัจจัย ซึ่งปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี เรียงลำดับจากที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{18}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{17}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (X_{15}) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_{10}) ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ได้ร้อยละ 51.0

5. สมการพยากรณ์ความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .498 + .433 X_{18} + .204 X_{17} + .203 X_{15} + .073 X_{10}$$

5.2 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .444 X_{18} + .203 X_{17} + .167 X_{15} + .095 X_{10}$$

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่สรุปข้างต้น พบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ เพศชาย (X_1) และลำดับการเกิดลูกคนโต (X_4) ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 มีจำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ ชั้นปีที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (X_7) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_{10}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (X_{15}) ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน (X_{16}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{17}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{18}) ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 เพศชาย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนชายมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ สังคมไทยเป็นสังคมที่ปลูกฝังให้ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง หรือผู้ชายเป็นผู้นำ ผู้หญิงเป็นผู้ตาม จึงทำให้ผู้ชายกล้าคิด กล้าทำมากกว่าผู้หญิง และผู้หญิงจะเป็นฝ่ายคล้อยตามผู้อื่นได้ง่าย มากกว่าผู้ชาย

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพาเทลและกอร์ดอน (อาร์ พันธ์มณี. 2542 : 38-39 ; อ้างอิงจาก Patel and Gordon. 1960) ศึกษาพบว่า เด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามผู้อื่น หรือถูกชักจูงได้ง่ายกว่าเด็กชาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คิมเบอร์ (อาร์ พันธ์มณี. 2542 : 38-39 ; อ้างอิงจาก Kimber. 1974) และนอล (อาร์ พันธ์มณี. 2542 : 38-39 ; อ้างอิงจาก Noll. 1951) ที่ศึกษาพบว่า เด็กหญิงเลียนแบบบุคลิกภาพของผู้อื่นได้ง่ายกว่าเด็กชาย

สรุปได้ว่า เพศชายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

1.2 ลำดับการเกิดลูกคนโต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ลูกคนโตมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ สังคมไทยมักจะสอนให้ลูกคนโตมีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าซักถาม มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบ เพื่อที่จะได้ดูแลน้อง ๆ ได้ต่อไปในอนาคต

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเฮิร์ลล็อก (Hurlock. 1976 : 192-193) ได้กล่าวว่า เด็กที่เป็นลูกคนแรกมักถูกฝึกให้มีความรับผิดชอบมากกว่าลูกคนถัดมาในครอบครัว ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยให้เด็กที่เป็นลูกคนแรกเรียนรู้ถึงความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำทุกคน และยังสอดคล้องกับข้อคิดของแอดเลอร์ (ประมวล คิคคินสัน. 2511 : 39-41) ที่ว่าลูกคนโตมักจะเป็นคนเอาใจจริงเอาใจกับชีวิต รู้จักความรับผิดชอบเป็นผู้นำหรือเป็นผู้ไว้อ่านอย่างยิ่งเมื่อเป็นผู้ใหญ่

สรุปได้ว่า ลูกคนโตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

1.3 ชั้นปีที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้

เพราะ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะเป็นเด็กที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งเด็กวัยรุ่นนั้นจะเริ่มเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดเป็นของตัวเอง อยากรู้ อยากเห็น ชอบทดลอง อยากทำอะไรก็ทำ กล้าเสี่ยง กล้าที่จะเป็นผู้ริเริ่ม ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่มีความเป็นผู้นำ

สรุปได้ว่า ชั้นปีที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีจะมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ นักเรียนที่มีผลการเรียนที่ดีนั้นสามารถบังคับตนเองให้ตั้งใจเรียนให้อ่านหนังสือ และส่งผลให้ผลการเรียนดี ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนที่ไม่ดี และนอกจากมีความมั่นใจแล้ว นักเรียนที่มีผลการเรียนที่ดี จะไม่ค่อยกังวลเรื่องการเรียน จึงทำให้มีเวลาที่จะไปทำงานด้านอื่น ๆ ได้ดีส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบมากขึ้น เมื่อนักเรียนสามารถบังคับตนเองได้ มีความมั่นใจ และมีความรับผิดชอบในงาน ก็เป็นผลให้มีความเป็นผู้นำมาก

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสมคิด ไชยชนะ (2510 : 26-27) พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความสามารถในการรับผิดชอบและมีความสามารถในการบังคับตนเองมากกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ ซึ่งคนที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความสามารถในการรับผิดชอบและมีความสามารถในการบังคับตนเอง จะสามารถเป็นผู้นำที่เหมาะสมได้ในอนาคต

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

1.5 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดีส่งผลให้ความเป็นผู้นำของนักเรียนมาก ทั้งนี้เพราะ ถ้าพ่อแม่ดูแลเอาใจใส่นักเรียน ให้ความอบอุ่น ให้ความรักอย่างเพียงพอ อบรมเลี้ยงดูนักเรียนโดยใช้เหตุผล ใช้หลักประชาธิปไตย จะทำให้นักเรียนไม่เกิดปมด้อย แสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างเหมาะสม มีเหตุผล ไม่ทำตามแต่ใจตัวเอง มีความเป็นประชาธิปไตยในตัวเอง กล่าวคือ กล้าแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความคิดริเริ่ม ถูกชักจูงใจยาก ก่อนตัดสินใจมีการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ อายุการ (2512 : 89-90) ได้ทำการศึกษาเด็กวัยรุ่นทั้งชายและหญิงในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 307 คน ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า วัฒนธรรมมีอิทธิพล

ต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก โดยเฉพาะการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์ ถ้าเข้มงวดกวดขันในเรื่องระเบียบวินัยมาก ทำให้เด็กไม่กล้าแสดงความคิดเห็นคอยทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เท่านั้น ความริเริ่มและความเป็นผู้นำก็ไม่มี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวินิจ เกตุขำ (2515 : 77-84) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย 151 คน นักเรียนหญิง 125 คน ในการศึกษาครั้งนี้ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบ่งเป็น 3 แบบ คือ แบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบเรียกร้องเอาจากเด็กในด้านความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำ และการอบรมเลี้ยงดู ผลปรากฏว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์ทางตรงกับความเป็นผู้นำ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำ และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดของเฮิร์ลอค (Hurlock. 1676 : 194) กล่าวว่า องค์ประกอบทางบ้านที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำก็คือชนิดของการฝึกอบรมเด็ก เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยวิธีการที่เข้มงวดใช้อำนาจ มักจะกลายเป็นคนที่ขอมแพ่ เรียนรู้ที่จะเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ ถ้าเด็กขอมแพ่ต่ออำนาจของพ่อแม่อย่างง่ายดายเด็กก็จะกลายเป็นผู้ตามที่อ่อนปวกเปียก (Disgruntled Follower) เด็กที่ชอบขัดขืนอำนาจของพ่อแม่ ก็เท่ากับเป็นการพัฒนานิสัย ที่จะขัดขืนการใช้อำนาจทุกอย่างกลายเป็นผู้ตามที่ขุ่นแค้น (Disgusted Follower) ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ถูกเลี้ยงดูมาแบบประชาธิปไตยจะพัฒนาแบบแผนของการปรับตัว ซึ่งจะทำให้เขาประสบความสำเร็จในบทบาทของการเป็นผู้นำนอกบ้านด้วย

สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

1.6 ลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ถ้าลักษณะทางกายภาพในโรงเรียนดีจะทำให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศไม่ตึงเครียดเป็นการเสริมความอบอุ่น ความคิด การกล้าแสดงออกของนักเรียนและถ้าบรรยากาศในชั้นเรียนมีแต่ความน่าสนใจ น่าสนุก การเรียนการสอนแบบประชาธิปไตยก็จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น และเกิดความกระตือรือร้น ส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสเคลื่อนไหว มีโอกาสใช้ความคิดของตนเองและมีโอกาสที่จะแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สไตลส์ และดอร์ซีย์ (วิลาส บัญทองขาว. 2527 : 16-17 ; อ้างอิงจาก Stiles and Dorsey. 1950) ได้ศึกษาการสอนแบบประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเห็นเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในการเรียนการสอน คือ การ

เรียนการสอนแบบประชาธิปไตยเป็นการสร้างบรรยากาศทางการเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วม ซึ่งบรรยากาศแบบนี้ช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโอเบอร์ทัพเฟอร์ (วิลาส บุญทองขาว. 2527 : 17 ; อ้างอิงจาก Oberteuffer. 1954) ศึกษาสุขภาพจิตที่เกี่ยวกับการศึกษาในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของชั้นเรียนก็เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มีผลต่อสุขภาพจิตของเด็กและการจัดบรรยากาศของห้องเรียนดี จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี จากการสังเกตของผู้วิจัย ขณะที่นักเรียนอยู่ในชั้นเรียน มีบรรยากาศในการเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น นักเรียนตั้งใจเรียน กล้าซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจ ครูไม่เข้มงวด ทำให้บรรยากาศน่าเรียน

สรุปได้ว่า ลักษณะทางกายภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

1.7 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดี ทำให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ ถ้าครูยอมรับนักเรียน ดูแลเอาใจใส่นักเรียน มีความเป็นกันเอง นักเรียนก็จะเกิดความรู้สึกเหมือนครูเป็นเหมือนพ่อแม่ นักเรียนเกิดความไว้วางใจ ส่งผลให้นักเรียนกล้าซักถามเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ กล้าแสดงความคิดเห็น และยังกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ และนักเรียนก็ยังกล้าที่จะปรึกษาปัญหาส่วนตัวต่าง ๆ อีกด้วย

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของมอนสแตค (Yee. 1971 : 52 ; citing Monstake) ได้ศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียน พบว่า ในชั้นเรียนที่เปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ภายในขอบเขตของชั้นเรียน เด็กจะไม่กลัวการวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิ หรือคัดค้าน ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ

สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

1.8 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดีส่งผลให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ ระหว่างที่นักเรียนอยู่ในสถานศึกษานั้น นักเรียนไม่สามารถจะเรียนตามลำพังได้ ในการเรียนจำเป็นต้องมีการปรึกษาหารือ หรือช่วยเหลือกันในการเรียน คนที่เรียนเก่งกว่า ก็ต้องช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า และเพื่อนยังสามารถสนองความต้องการทางจิตใจซึ่งการและกันได้

เช่น ให้กำลังใจ ให้ความเอาใจใส่ ห่วงใย เมื่อนักเรียนสามารถอยู่กับเพื่อนได้อย่างมีความสุข ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น และจะช่วยส่งเสริมให้มีความเป็นผู้นำเพิ่มมากขึ้นด้วย

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของเซอร์ลอค (วิลล โรจนะวีระ. 2513 : 2 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1964) กล่าวว่า หากเด็กวัยรุ่นสามารถสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี จะทำให้เขามีสุขภาพจิตที่ดี และช่วยส่งผลต่อการเรียนที่ดีขึ้น และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุขด้วย

สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบ กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 ปัจจัย คือ เพศหญิง (X_2) ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบ กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 1 ปัจจัย คือ ชั้นปีที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (X_8) ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 เพศหญิงมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนหญิงมีความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้เพราะ การที่นักเรียนหญิงถูกปลูกฝังให้เป็นช่างเท้าหลัง ทำให้นักเรียนเกิดการคล้อยตามผู้อื่นมากกว่าที่จะมีความคิด หรือการแสดงออกที่เป็นผู้นำคนอื่นได้ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันผู้หญิงจะมีบทบาทอย่างมากในสังคมแล้วก็ตาม แต่ถึงอย่างไรสังคมไทยก็ชอบที่จะให้ผู้หญิงเป็นคนอ่อนน้อมง่าย เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าว ส่งผลให้นักเรียนหญิงไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าแสดงออกมาก เพราะจะถูกมองว่าเป็นคนก้าวร้าวได้

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของอารี พันธุ์ณี (2542 : 38-39) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทของหญิงและชายให้แตกต่างกัน เช่น บางวัฒนธรรมถือว่า ชายเป็นช่างเท้าหน้า หญิงเป็นช่างเท้าหลัง หรือชายเป็นผู้นำ หญิงเป็นผู้ตาม เป็นต้น หรือในบางวัฒนธรรมเชื่อว่า ผู้ชายต้องเข้มแข็งอดทนอ่อนแอไม่ได้ ผู้หญิงเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า หรือผู้ชายมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าผู้หญิง เพราะในบางตำแหน่งไม่เปิดให้ผู้หญิงทำงานในตำแหน่งหน้าที่การงานสูงกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศ โดยมีเรื่องของวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า เพศหญิงมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

2.2 ชั้นปีที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในช่วงที่กำลังจะก้าวไปสู่ช่วงปลายของวัยรุ่นตอนต้น ซึ่ง นักเรียนที่อยู่ช่วงนี้จะเริ่มค้นหาเอกลักษณ์ให้แก่ตัวเอง เริ่มเกิดการเลียนแบบบุคคลที่ตนเองชื่นชอบ เช่น ดารา หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง ดังนั้น นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงมีความเป็นผู้นำน้อย

สรุปได้ว่า ชั้นปีที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

3. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี มีจำนวน 8 ปัจจัย ได้แก่ ลำดับการเกิดลูกคนเดียว (X_3) ลำดับการเกิดลูกคนกลาง (X_5) ลำดับการเกิดลูกคนสุดท้าย (X_6) ชั้นปีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (X_9) อาชีพของผู้ปกครองอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐ (X_{11}) อาชีพของผู้ปกครองอาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชน (X_{12}) อาชีพของผู้ปกครองอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว (X_{13}) และรายได้ของผู้ปกครอง (X_{14}) ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ลำดับการเกิดลูกคนเดียวไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี แสดงว่า นักเรียนที่เกิดเป็นลูกคนเดียวบางคนอาจจะมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ ลูกคนเดียวอาจจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาแบบตามใจ ทำให้ นักเรียนเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง อยากทำอะไรก็ทำ อยากได้อะไรก็ต้องได้ จะกล้าคิด กล้าเสี่ยง กล้าลองที่จะทำอะไรแปลก ๆ แตกต่างจากผู้อื่น จึงทำให้มีความเป็นผู้นำมาก

ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่เกิดเป็นลูกคนเดียวบางคนอาจจะมีความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้เพราะ บางครอบครัวอาจจะเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมเกินไป ทำอะไรให้ทุกอย่าง หรือบางครั้งอาจจะวางแผนการดำเนินชีวิตให้เลย ส่งผลนักเรียนไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง จะรอทำตามผู้ใหญ่ หรือผู้อื่นบอกกล่าวเสมอ จึงทำให้มีความเป็นผู้นำน้อย

สรุปได้ว่า ลำดับการเกิดลูกคนเดียวไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

3.2 ลำดับการเกิดลูกคนกลางไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี แสดงว่า นักเรียนที่เกิดมาเป็นลูกคนกลางบางคนอาจมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ พ่อแม่อาจจะไปให้ความสำคัญกับลูกคนโต และลูกคนสุดท้าย

มากกว่า ไม่ค่อยจะคาดหวังอะไรกับลูกกลางเท่าที่ควร ทำให้ลูกคนกลางมีความเป็นตัวของตัวเอง มากกว่าพี่และน้อง ส่งผลให้กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง

ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่เกิดเป็นลูกคนกลางบางคนอาจมีความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้ เพราะ นักเรียนวัยนี้เริ่มเกิดการเลียนแบบ หรือทำตามอย่าง และบุคคลที่จะเลียนแบบได้ดี ก็คือ คนที่อยู่ใกล้ตัวเองมากที่สุด เช่น พ่อแม่ หรือพี่ ซึ่งทำให้ลูกคนกลางบางคนมีความเป็นผู้นำน้อย

สรุปได้ว่า ลำดับการเกิดลูกคนกลางไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

3.3 ลำดับการเกิดลูกคนสุดท้องไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี แสดงว่า นักเรียนที่เป็นลูกคนสุดท้องบางคนอาจมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ พ่อแม่ และพี่ ๆ อาจเลี้ยงดูแบบตามใจ เพราะเป็นลูกคนสุดท้อง มีแต่คนตามใจ อยากได้อะไรก็ได้โดยไม่ต้องการ ทำอะไรก็ไม่ค่อยมีใครว่ากล่าว ทำให้เป็นคนกล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น

ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่เกิดเป็นลูกคนสุดท้องบางคนอาจมีความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้ เพราะ พ่อแม่ และพี่ ๆ เลี้ยงดูแบบทะนุถนอม จะคิดอะไร ทำอะไรให้หมดทุกอย่าง เพราะในความคิดของพ่อแม่ และพี่ ๆ คิดว่าลูกคนสุดท้องยังเด็ก ไม่สามารถคิด หรือทำอะไรได้ด้วยตัวเอง จะต้องมีคนคิด คนทำให้เสมอ

สรุปได้ว่า ลำดับการเกิดลูกคนสุดท้องไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

3.4 ชั้นปีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี แสดงว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บางคนอาจมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ นักเรียนอยู่ในช่วงปลายของวัยรุ่นตอนต้น นักเรียนจะเริ่มหาเอกลักษณ์ของตนเองเจอแล้ว แล้วนักเรียนจะรู้สึกว่าเป็นผู้ใหญ่ในระดับช่วงชั้นที่ 3 ก็จะทำตัวเป็นแบบอย่าง หรือมีความคิดในการดูแลน้อง ๆ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2

ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บางคนอาจมีความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้เพราะ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นี้จะอยู่ในช่วงที่นักเรียนจะต้องสอบเลื่อนระดับชั้นการศึกษาเป็นช่วงชั้นที่ 4 ซึ่งในระดับช่วงชั้นที่ 4 นั้นจะเป็นเลือกสายการเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อไปในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย และยังส่งผลไปถึงการทำงานต่อไปในอนาคต ดังนั้น นักเรียนบางคนอาจเรียนตามที่พ่อแม่ให้เรียน จึงทำให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำน้อย

สรุปได้ว่า ชั้นปีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

3.5 อาชีพของผู้ปกครองอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐ ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี แสดงว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐบางคนอาจมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ ในต่างจังหวัดบางคนยังขึ้นชอบคนที่ทำงานข้าราชการ หรือพนักงานองค์กรของรัฐ เพราะมียศ มีเกียรติ ส่งผลให้ครอบครัวมีหน้ามีตา ทำให้นักเรียนที่ผู้ปกครองทำงานข้าราชการ หรือพนักงานองค์กรของรัฐมีความมั่นใจ รู้สึกว่าตนเองไม่ได้ด้อยไปกว่าใคร ส่งผลให้กล้าซักถาม กล้าแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ กล้าแสดงออก

ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐบางคนอาจมีความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้เพราะ ผู้ปกครองที่ทำงานข้าราชการ หรือพนักงานองค์กรของรัฐ จะมีความเข้มงวดในการทำงานมาก เพราะทุกอย่างจะต้องมีระบบระเบียบ ทำงานเป็นขั้นเป็นตอน อาจส่งผลให้ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูนักเรียนให้มีความเป็นระบบระเบียบ เข้มงวดมากเกินไป จึงทำให้นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าซักถาม ต้องทำตามที่ผู้ปกครองให้ทำ จึงทำให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำน้อย

สรุปได้ว่า อาชีพของผู้ปกครองอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐ ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

3.6 อาชีพของผู้ปกครองอาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชน ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี แสดงว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชนบางคนอาจมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ บริษัท หรือห้างร้านเอกชนมีการแข่งขันสูง ดังนั้น พนักงานที่อยู่ในบริษัทก็ต้องมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความเร่งรีบเพราะต้องแข่งกับเวลา เพื่อให้ได้ผลงานมากที่สุด จึงส่งผลให้ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูนักเรียนให้มีความกระตือรือร้น และกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็น ให้กล้าซักถาม

ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชนบางคนอาจมีความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้เพราะ นักเรียนรู้สึกว่าการที่ผู้ปกครองไม่มียศ ไม่มีเกียรติ เป็นลูกจ้างเขา เกิดความรู้สึกว่าครอบครัวตนเองด้อย จึงทำให้ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ส่งผลให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าซักถาม และไม่กล้าคิดในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น จึงทำให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำน้อย

สรุปได้ว่า อาชีพของผู้ปกครองอาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชน ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

3.7 อาชีพของผู้ปกครองอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี แสดงว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัวบางคนอาจมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองมีกิจการเป็นของตัวเอง ก็ต้องดูแลลูกน้อง ต้องมีความเป็นผู้นำ จึงส่งผลให้มีการปลูกฝังนักเรียนให้มีความเป็นผู้นำ เพื่อที่จะสามารถดูแลกิจการของครอบครัวต่อไปได้

ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัวบางคนอาจมีความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้เพราะ นักเรียนอาจจะเห็นว่าครอบครัวมีกิจการเป็นของตนเอง พ่อแม่หรือผู้ปกครองก็ดูแลอยู่แล้ว จึงไม่สนใจที่มาบริหารกิจการของครอบครัว ดังนั้น นักเรียนก็จะมีความเป็นผู้นำน้อย

สรุปได้ว่า อาชีพของผู้ปกครองอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

3.8 รายได้ของผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี แสดงว่า นักเรียนที่รายได้ของผู้ปกครองสูงบางคนอาจมีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ ผู้ปกครองสามารถจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ได้อย่างครบครัน ทำให้นักเรียนไม่รู้สึคว่าตนเองด้อยไปกว่าคนอื่น จึงมีความมั่นใจในตนเอง และมีความเป็นผู้นำมาก

ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่รายได้ของผู้ปกครองสูงบางคนอาจมีความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้เพราะ ผู้ปกครองจะจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ให้ได้อย่างครบครันแล้วก็ตาม แต่ตัวนักเรียนเองอาจมีความขี้อาย ไม่กล้าซักถาม ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ จึงทำให้มีความเป็นผู้นำน้อย

สรุปได้ว่า รายได้ของผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{18}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{17}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (X_{15}) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_{10}) ซึ่งอภิปรายได้ดังนี้

4.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับที่หนึ่ง แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนจะส่งผลให้มีความเป็นผู้นำของนักเรียนมาก ทั้งนี้เพราะ ถ้านักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน เช่น การช่วยเหลือพึ่งพากันและกันในเรื่องต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งและกัน มีความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความสามัคคี จะส่งผลให้นักเรียนไปเกิดความอายกล้าที่จะซักถาม และแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ กับเพื่อน เป็นผลให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำมาก

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของมาริษา นาคทับที (2541 : 83) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตย ของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยการชลประทาน จังหวัดนนทบุรี พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตยของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน มีความสำคัญต่อพฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตย เพราะระหว่างที่นิสิตอยู่ในสถานศึกษานั้น นิสิตไม่สามารถจะเรียนตามลำพังได้ จำเป็นต้องปรึกษาหารือหรือช่วยเหลือกันในการเรียนจากรุ่นพี่หรือเพื่อนที่เรียนเก่งกว่า และในแง่ของความรู้สึก นิสิตและเพื่อนร่วมชั้นสามารถตอบสนองความต้องการทางจิตใจซึ่งกันและกันได้ เมื่อนิสิตสามารถอยู่กับเพื่อนฝูงได้อย่างมีความสุข ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเพิ่มมากขึ้น จะช่วยส่งเสริมให้พฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้นด้วย

4.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับที่สอง แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับครูดีจะส่งผลให้มีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ ถ้าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดี เช่น ครูเป็นกันเองกับนักเรียน มีความเป็นมิตร และกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิด แสดงความคิดเห็นออกมา เมื่อครูมีความเป็นมิตรนักเรียนจะเกิดความไว้วางใจ และจะกล้าที่ปรึกษาเรื่องต่าง ๆ และยังกล้าที่จะซักถามเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ถ้านักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาการเรียน ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำมาก

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเพนเทอร์ (Painter. 1998 : 282) ได้ศึกษาความสัมพันธ์และความเข้าใจกันระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า ปัจจัยที่สร้างความเป็นผู้นำของนักเรียนคือ บรรยากาศที่ดีในการสอน ความร่วมมือในการทำงานของนักเรียน การฝึกนักเรียนโดยนักเรียนต้องมีความกระตือรือร้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ครูมีบทบาทคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม โดยให้อิสระทางความคิดแก่นักเรียนและคอยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการทำงานร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะทำให้นักเรียนเกิดความเป็นผู้นำได้

4.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับที่สาม แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดีจะส่งผลให้มีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ ถ้าเกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เช่น บิดา มารดา หรือผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ในระดับที่เหมาะสม ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ตัดสิน จะส่งผลให้นักเรียนรู้สึกไม่ถูกบีบคั้น กดดัน สามารถแสดงความคิดเห็นและ สามารถแสดงความเป็นตัวของตัวเองได้เต็มที่

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวินิจ เกตุขำ (2515 : 77-84) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย 151 คน นักเรียนหญิง 125 คน ในการศึกษาครั้งนี้ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบ่งเป็น 3 แบบคือ แบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบเรียกร้องเอาจากเด็ก ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำ และการอบรมเลี้ยงดู ผลปรากฏว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์ทางตรงกับความความเป็นผู้นำ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับความความเป็นผู้นำ

4.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับที่สี่ซึ่งเป็นอันดับสุดท้าย แสดงว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะส่งผลให้มีความเป็นผู้นำมาก ทั้งนี้เพราะ ถ้านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีแล้วนั้น นักเรียนจะมีความมั่นใจในตนเอง รู้สึกดีเกี่ยวกับตนเอง ยอมรับตนเอง ก็จะทำให้มีความคิดเป็นของตนเอง เป็นตัวของตัวเอง มีความเป็นผู้นำมาก และยังสามารถปรับตัวได้ดี ส่งผลให้มีสุขภาพจิตที่ดีอีกด้วย

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของริงเนสส์ (Ringness. 1968 : 131) กล่าวว่า เด็กที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนมีแนวโน้มที่จะมีความรู้สึกดีเกี่ยวกับตนเอง ช่วยตนเองได้เมื่อเผชิญกับภาวะความตึงเครียดในที่สุด สามารถปรับตัวได้ และมีสุขภาพจิตดี ส่วนคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีความวิตกกังวลที่อดอย และมุ่งร้ายต่อผู้อื่น ซึ่งถ้ามีความวิตกกังวลมากๆ จะทำให้คนนั้นมีสุขภาพจิตไม่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว ผู้ปกครองของนักเรียน ตลอดจนตัวนักเรียน ได้ทราบว่ามิปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดมี 4 ปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามลำดับ ดังนั้น อาจารย์ควรเน้นส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเป็นอันดับแรก เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำมากขึ้น

2. นักเรียน อาจารย์ และผู้ปกครองควรร่วมมือกันพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองเนื่องจากทั้ง 3 ปัจจัยส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ของนักเรียนที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำ เช่น สุขภาพจิต กับการเป็นผู้นำ การปรับตัวกับความเป็นผู้นำ ทักษะคิของนักเรียนที่มีต่อความเป็นผู้นำในสังคมปัจจุบัน เป็นต้น

2. ควรทำการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง โดยใช้เทคนิคทางจิตวิทยา เช่น การปรับพฤติกรรม กิจกรรมกลุ่ม หรือกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น เพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำ

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับช่วงชั้นที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 ช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลยา ตรีบุญพงศ์. (2522). *ครูในลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร*.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- การุณี สุหรัย. (2522). *ลำดับการเกิดและบุคลิกภาพของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- กิติ ตั๊กคานนท์. (2531). *เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บริษัทเชษฐาสุติโอ
จำกัด.
- โกศล มีคุณ. (2518). *รูปแบบของผู้นำและสภาวะการณ์ในการทำงานที่มีผลต่อขวัญและผลิตผลของ
กลุ่ม*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล. (2530). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชุติญา แสนละมุล. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในโรงเรียนประจำของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชนนุช บุญสิทธิ์. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนกุนนทีรุทธวารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ รมณียกุล. (2527). *การศึกษาลักษณะผู้นำต่าง ๆ ของครูใหญ่ที่ส่งผลต่อขวัญหรือกำลังของ
คณะครูในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุโขทัย*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ สันสวัสดิ์. (2533). *ผู้นำการเมือง*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2527). “นักบริหาร : ผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้.” *ก้าวเข้าสู่ผู้บริหาร*.
กรุงเทพฯ : อนงค์ศิลป์การพิมพ์.

- บุญรัตน์ วงศ์ใหญ่. (2525). *ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 8 ตามทัศนะของนายอำเภอและครูใหญ่*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประกายทิพย์ พิชัย. (2539). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประดินันท์ อุปรมัย. (2527). *วิทยาการสอน พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพฯ : วิกตอรี เพาเวอร์พอยท์.
- ปาริชาติ จันทร์เพ็ญ. (2521). *ลำดับการเกิดและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปราณี เกลิมโถม. (2541). *ลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดาระณี พัฒนศักดิ์ภิญโญ. (2533). *ผลการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจิระประวัติวิทยาคม จังหวัดนครสวรรค์*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เดโช สวานานนท์. (2510). *จิตวิทยาสำหรับครูและผู้ปกครอง*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ดวงกมล มลารัตน์. (2534). *การศึกษความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนายเรืออากาศ*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉินึก. (2520). “จริยธรรมของเยาวชนไทย,” *รายงานการวิจัย*. 5 (21) : 41-45. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร. (2515). “การลงโทษเป็นการเพิ่มหรือลดปัญหา,” *จิตวิทยา*. 14 : 49-52 ; มกราคม.

- ดวงเนตร ไพบูลย์. (2541). การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและสถานการณ์จำลอง เพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเปรมฤดีศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทองเรือน อมรัชกุล. (2529 เมษายน-มิถุนายน). “ภาวะความเป็นผู้นำ” ข่าวสารหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก. 5(2) : 37.
- พอสม วทนาย. (2523). การเปรียบเทียบผลของวิธีฝึกอบรมแบบพุทธปัญญาและวิธีฝึกอบรมแบบพฤติกรรม เพื่อพัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำ. วิทยานิพนธ์ ศุภศาสตรมหาบัณฑิต. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไพศาล หวังพานิช. (2523). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ภิญโญ สาร. (2514). หลักบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- มนูญ คนะวัฒนา. (2529, มิถุนายน). “ท่านเป็นและชอบผู้นำแบบใด” ประชากรศึกษา. 34(9) : 27-2.
- มาริษา นาคทับที. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำประชาธิปไตย ของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยการชลประทาน จังหวัดนนทบุรี. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2516). ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระวิพันธุ์ โสมนะพันธ์. (2515). “การลงโทษ,” จิตวิทยา. 22 : 57-60 ; มิถุนายน.
- รัศมี ภิบาลแทน. (2521). การศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของ โรงเรียนจังหวัดภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศักดิ์ศาสตรมหาบัณฑิต. (การสอนสังคมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วันเพ็ญ อายุการ. (2512). การศึกษาลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกถึงบุคลิกภาพเก็บตัว (*Introvert Personality*) หรือแสดงตัว (*Extrovert Personality*) การยอมรับตัวเอง (*Self concept*) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดชลบุรี. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- วัฒนา พุ่มเล็ก. (2535). การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำ กับนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียน
สูงระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์
มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตร ชีรกุล. (2518). พฤติกรรมผู้นำ. วิทยาสาร. อัดสำเนา.
- วิลาศ บุญทองขาว. (2527). บรรยายการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของ
นักเรียน ครู และผู้บริหารเขตการศึกษา 4. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิมล โรจนะวีระ. (2531). การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคม และการปรับตัวของเด็กชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเพ็ญ สุภพิทยากุล. (2518). โอกาสการศึกษาต่อมหาวิทยาลัยของผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาจากส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2509). กรมการฝึกหัดครูพัฒนาการครอบครัวและเด็ก. ม.ป.ท.
- สาลี จบศรี. (2531). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม “ผิวนครราษฎร์บำรุง” จังหวัดปทุมธานี.
ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ลีปนันท เกตุพิศ. (2533). “การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม : โอกาสและปัญหาที่เด็ก
และเยาวชนจะเผชิญ”. รายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ด้านการพัฒนา
เด็ก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2526). รูปแบบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา. เอกสารการ
สอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 10-15. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุปรีชา หิรัญโต. (2524). การวางแผนพัฒนาโรงเรียน. เอกสารประกอบการสอน
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- สุพิชญา ชีระกุล. (2524). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : วิทยาการ.

- สุรภัก พยัคฆาคม. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียนนายเรืออากาศ กองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ กองทัพอากาศ. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสริมศรี สอนไพรินทร์. (2532). การเลือกสาขาวิชาที่จะศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมบูรณ์ ทองศิลป์. (2519). ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นผู้นำของนักเรียน. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อดิเทพ ศรีสุวรักษ์. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรุณ รัชธรรม. (2517). หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2523). การพัฒนาองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อารี พันธุ์ณี. (2542). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ 1999 จำกัด.
- อุทัย หิรัญโต. (2524) ประมุขศิลป์ : ศิลปะของการเป็นผู้นำ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อุทุมพร เครือบคนโท. (2540). องค์บางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดนครราชสีมา. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อำไพ อินฟ้าแสง. (2524). จิตวิทยาวัยรุ่น. ภาคจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ.

Adler, Alfred. (1974). *Child and Adolescent Psychologu*. New York : John Willy & Sons, Inc. 520 p.

Bonney, M.E. (1955). "A Study of Constancy ofciometric Ranks Amony College Students over a Two – Year Period," *Sociometry*. 18 : 531 – 542.

- Breckenridge and Vincent. (1966). *Child Development London*. New York : Brody, Sylyia
Patterns of Mothering, International Universities Inc.
- Cartwright, Dorwin and Alvin Zander. (1968). *Group Dynamics : Research and Theory*. 3rd ed.
New York : Harper and Row.
- Clelland, David C. (1967). "The Achievement Motive," *Motivation and Productivity*. Bysual W.
Geller, Man. P.B. Bombay Taraporavala Sons Co., Private Ltd.,
- Corsello, Phillip. (1973, December). "Birth Order and Children's Perceptions of love Authority
and Personality Adjustment," *Dissertation Abstract International*. 33(7) : 3132-A.
- Cox, F.M. and Patricia M. Leager.(1961). "Wassessing Some Aspects of the Parent Child
Relationship," *Child Development*. 32 : 639-648.
- English, Horance B. and Eva Champeny English. (1968). *A Comprehensive Dictionary of
Psychology and Psychoanalytical*. New York : David mckey.
- Fiedler, F.E. (1967). *A Theory of Leadership Effective*. New York : McGraw-Hill.
- Fiedler, Xlaus. (1996). *Applied Social Psychology*. London : Sage.
- Flippo, Edwin B. (1966). *Principles of Personal Management*. Tokyo : Kawakusha Co., Ltd.
- Gill, L.J. (1962 March). "Some Nonintellectual Correlates of Aacademic Achievement Among
Mexican Secondary School Students," *Journal of Educational Psychology*. 53 : 144-
149.
- Good, Carter Victor. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill.
- Gronlund, N.E. (1959). *Sociometry in the Classroom*. New York.
- Havighurst, Robert J. (1971). *Leader in American Education : the Seventy Yearbook of The
National Society for the Study of Education, by The Yearbook Committee and
Associated Contributors*. Chicago : National Society for the Study of Education.
- Holland, John L. (1959 August). "The Prediction of College Grades From the California
Psychological Inventory and the Scholastic Aptitude Variables," *The Journal of
Educational Psychology*. 50 : 135 – 417.
- Hollander, Edwin P. (1972). *Principle and Methods of Social Psychology*. London : Oxford
University Press.
- Hurlock, E.B. (1976). *Adolescent Development*. New York : McGraw-Hill Book Company, Inc.

- Klausmier, H.J. (1961). *Learning and Human Ability : Educational Psychology*. New York : Harper and Brothers.
- Lewin K.R., Lewin Lippert and Lewin White. (1939). "Pattern of Aggressive Behavior in Experimentally Created, Social Climate," *Journal of Social Psychology*. 10 : 271-279.
- Morris, Richard T. and Seaman. (1957). *The Problem of Leadership an Inter – disciplinary Apporch*. New York : The Interstate Printers.
- Painter, Bryan Ashley. (1999, February). "The Impact of School Leadership on Student Engagement and Perceptions of Teacher-Student Relationship," *Dissertation Abstracts Internation*. 59 (8) : 2802.
- Peris, June. (1968, July). "Some Problems of Teaching and learning with in the open University," *Educational Research*. 21(3).
- Pietropinto, A. (1968, February). "The changing orle of Fatherhood," *Medical Aspects of Human Sexuality*. 20(2) : 41-46.
- Ringness, Thomas A. (1968, January). *Mental Health in the School*. New York : Random House.
- Roald, Cambell and others. (1972). *Introduction to Education Administration*. 3rd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Roger, Carl. (1969). *Freedom to Learn*. Columbus, Ohio : Charles E. Merrill
- Rothman, Esther P. (1968). "Needed : the Teacher as Specialist in Human Relation," *The Education Digest*. 32(1) : 34 – 36
- Sears, Robert R. Eleanor E. Moccoby and Harry Levin. (1957). *Pattern of Child Rearing*. New York : Row Peterson and Company.
- Shaw, Marvin E. (1981). *Group Dynamics : The Psychology of Small Group Behavior*. 3nd ed. New York Mcgraw-Hill.
- Siegeman, Marvin. (1966). "Loving and Punishing Parental Behavior and Introversion Tendencies in Sense," *Child Development*. 37 : 985-991.
- Solomon, Eldra Pearl. (1987). *Understanding Human Anatomy and Physiology*. Philadelphia : W.B. Saunder.
- Tead, Ordway. (1951). *The Art of Adminstration*. New York : Mc Graw – Hill.
- Terry, George R. (1960). *Principle of Management*. 7th ed. Home Wood. III.

- Tiedman, S.C. (1942). "A Study of Pupil – Teacher Relationship," *The Journal of Education Research*. 35 : 657-644.
- White, Cotte Jerome. (1977, October) "A Study of Democratic Sociopolitical Among High School Students in an Urban Setting," *Dissertation Abstracts International*. 2036 – A : 38.
- Wiggins, Jerry S. and others. (1971). *The Psychological of Personality*. New York : Addison Wesley Publishing Company, Inc.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistic : An Introductory Analysis*. New York : Harperand and Row.
- Yee, Albert H. (1971). *Social Intercation in Educational Settings*. Prentice – Hall Inc., Englewood Cliff, 438 pp.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถาม

ที่ ศธ 0519.10.02 / ๐๐๖๑

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๔ กันยายน 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม

สิ่งที่แนบมาด้วย ตัวอย่างแบบสำรวจ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางสาวภัทรา พายัพยุทธ นิติศปริญญโท ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา (ภาคปกติ) ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการวิจัยในหัวข้อ "ปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 1 จังหวัดสระบุรี"

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และเพื่อการพัฒนางานด้านการจัดการเรียนการสอน ให้มีความสอดคล้องกับผู้เรียน พร้อมทั้งมีการพัฒนาหลักสูตรได้เหมาะสม จึงขออนุญาตดำเนินการแจกแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัยให้กับนักเรียนในชั้น พร้อมกันนี้ทางภาควิชาฯ ได้แนบตัวอย่างแบบสำรวจมาให้ท่านได้พิจารณาก่อน จำนวน 1 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ให้นิสิตคนดังกล่าวได้เข้าไปแจกแบบสอบถาม ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาของท่าน และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ เวณี เกร็ทอง)

หัวหน้าภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

โทร. 02-6641000 ต่อ 5543

โทรสาร 02-2612089

ที่ ศธ 0519.12/514 ๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/4 พฤษภาคม 2547

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวภัทรา พาชัยยุทธ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี” โดยมี อาจารย์พาสณา จุลรัตน์ และ รองศาสตราจารย์เวณิ กริทอง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 100 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ในระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวภัทรา พาชัยยุทธ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-5339585 มือถือ 01-8084221

ที่ ศธ 0519.12/๒๕๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ กรกฎาคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวภัทรา พาชัยยุทธ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี” โดยมี อาจารย์พาสณา จุลรัตน์ และ รองศาสตราจารย์เวณิ กรีทอง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 322 คน ตอบแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ในระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวภัทรา พาชัยยุทธ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-5339585 มือถือ 01-8084221

แบบสอบถาม

แบบสอบถามประกอบด้วย 6 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสระบุรี
วิทยาคม จังหวัดสระบุรี

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามมีทั้งหมด 6 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี นักเรียนสามารถแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นได้อย่างอิสระ คำตอบของนักเรียนไม่มีข้อใดถูกหรือผิด และไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนแต่อย่างใด ในการตอบแบบสอบถามนี้ นักเรียนไม่ต้องลงชื่อของนักเรียนไว้ คำตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ

จึงขอความกรุณาให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนให้มากที่สุด โปรดตอบให้ครบทุกข้อ

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ภัทรา พาชัยยุทธ

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ ลำดับการเกิด ระดับชั้นการศึกษา อาชีพ ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง รายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามด้านส่วนตัวของนักเรียน เมื่ออ่านข้อความจบแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความจริง และเติมข้อความให้ครบถ้วน

1. เพศ
 - () เพศชาย
 - () เพศหญิง
2. ข้าพเจ้าเป็นบุตรคนที่ จากจำนวนบุตร คนของบิดา มารดา
3. ระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษา
 - () มัธยมศึกษาปีที่ 1
 - () มัธยมศึกษาปีที่ 2
 - () มัธยมศึกษาปีที่ 3
4. เกรดเฉลี่ยในภาคเรียนที่ผ่านมา
5. อาชีพผู้ปกครองของข้าพเจ้า
 - () ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์กรของรัฐ
 - () รับจ้าง พนักงานบริษัท หรือห้างร้านเอกชน
 - () ค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว
6. ผู้ปกครองของข้าพเจ้ามีรายได้ บาท/เดือน
(รายได้ของบิดา มารดา รวมกัน หรือรายได้ของผู้ปกครองนักเรียน)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก

จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างในบางครั้ง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1.	<u>พฤติกรรมที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ปฏิบัติต่อนักเรียน</u> เมื่อมีเวลาว่างผู้ปกครองคุยกับข้าพเจ้า เสมอ					
2.	ผู้ปกครองแสดงความห่วงใยเมื่อข้าพเจ้า กลับบ้านผิดเวลา					
3.	ผู้ปกครองแนะนำวิธีการอ่านหนังสือ ให้แก่ข้าพเจ้า					
4.	ผู้ปกครองคอยเตือนให้ข้าพเจ้าอ่าน หนังสือ					
5.	ผู้ปกครองให้กำลังใจข้าพเจ้า เมื่อ ข้าพเจ้าสอบได้คะแนนไม่ดี					
6.	ผู้ปกครองกล่าวชมเชยเมื่อข้าพเจ้าสอบ ได้คะแนนดี					
7.	ผู้ปกครองให้คำปรึกษากับข้าพเจ้าเสมอ เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหา					
8.	ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้กับข้าพเจ้า					
9.	ผู้ปกครองคิดว่าข้าพเจ้าโดยไม่มีเหตุผล เสมอ					
10.	ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ในเรื่องการเรียน ของข้าพเจ้า					
11.	ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้ข้าพเจ้าเรียน ในสิ่งที่ข้าพเจ้าสนใจ					

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
12.	ผู้ปกครองอนุญาตให้ข้าพเจ้าไปทัศนศึกษานอกสถานที่กับโรงเรียน					
13.	ผู้ปกครองซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ข้าพเจ้าอย่างครบครัน					
14.	ผู้ปกครองไม่เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องใด ๆ เลย					
15.	ผู้ปกครองให้คำแนะนำในการคบเพื่อนกับข้าพเจ้า					
16.	ผู้ปกครองไม่สนใจว่าข้าพเจ้ามีเพื่อนแบบไหน					
17.	พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ข้าพเจ้าปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องเรียน					
18.	ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อผู้ปกครองสอบถามเกี่ยวกับการเรียนของข้าพเจ้า					
19.	ข้าพเจ้าไม่ใส่ใจกับคำแนะนำของผู้ปกครอง					
20.	ข้าพเจ้าไม่ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน					
21.	ข้าพเจ้าไม่พอใจผู้ปกครองเมื่อผู้ปกครองดักเตือนเรื่องต่าง ๆ					
22.	เมื่อกลับถึงบ้านข้าพเจ้าไม่ต้องการพบหน้าผู้ปกครอง					
23.	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนข้าพเจ้าปรึกษาผู้ปกครอง					
24.	ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อผู้ปกครองบอกให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือทุกวัน					

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
25.	ข้าพเจ้าไม่เคยให้ของขวัญ ของที่ระลึก บัตรอวยพรแก่ผู้ปกครองในวันพิเศษ					
26.	ข้าพเจ้าแสดงความรัก ความเคารพต่อ ผู้ปกครองเสมอ					
27.	ข้าพเจ้าทำความเคารพผู้ปกครองทั้ง ก่อนไปและกลับจากโรงเรียน					
28.	ข้าพเจ้าเอาใจใส่ดูแลผู้ปกครองเมื่อ ผู้ปกครองไม่สบาย					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างในบางครั้ง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1.	<u>สถานที่เรียน</u> ห้องเรียนมีความเป็นระเบียบ เรียบร้อย					
2.	สภาพห้องเรียนสะอาด					
3.	ห้องเรียนคับแคบ					
4.	ห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทได้ดี					

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
5.	ห้องเรียนไม่มีกลิ่นรบกวนต่าง ๆ เช่น กลิ่นเหม็นจากห้องน้ำ กลิ่น ขยะ กลิ่นอาหารจากโรงอาหาร					
6.	ห้องเรียนมีสภาพสกปรก					
7.	แสงสว่างในห้องเรียนมีน้อย					
8.	โต๊ะเก้าอี้มีเพียงพอกับจำนวน นักเรียน					
9.	<u>สื่อและอุปกรณ์</u> อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้มีสภาพ พร้อมใช้งาน					
10.	โรงเรียนมีอุปกรณ์การเรียน เพียงพอกับจำนวนนักเรียน					
11.	อุปกรณ์การเรียน เช่น กระดาน ดำ โต๊ะ เก้าอี้ อยู่ในสภาพใช้งาน ได้ดี					
12.	โรงเรียนมีอุปกรณ์ช่วยสอนที่ ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ สำหรับสอนนักเรียน					
13.	ข้าพเจ้าไม่เคยได้รับความรู้ ข่าวสารจากสื่ออื่นๆ เช่น โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ของ โรงเรียนเลย					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างในบางครั้ง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1.	พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียน					
2.	ครูไม่สนใจปัญหาการเรียน ของข้าพเจ้า					
3.	ครูคอยเป็นห่วงข้าพเจ้า					
4.	ครูเอาใจใส่ดูแลข้าพเจ้า					
5.	ครูให้คำแนะนำการเรียนกับ ข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าประสบ ปัญหาการเรียน					
6.	ครูให้ความเป็นกันเองกับข้าพเจ้า					
7.	ครูรับฟังเหตุผลของข้าพเจ้า					
8.	ครูไม่มีเวลาให้ข้าพเจ้าได้ปรึกษา ปัญหา					
9.	ครูให้ความสนใจเฉพาะนักเรียน ที่เรียนเก่ง					

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
10.	พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครู ข้าพเจ้าไม่สนใจสิ่งที่ครูสอน					
11.	ข้าพเจ้าให้ความเคารพครู					
12.	ข้าพเจ้าไม่กล้าขอคำแนะนำจาก ครู					
13.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามคำแนะนำของ ครู					
14.	ข้าพเจ้ารักและเคารพครูเสมอ					
15.	เมื่อข้าพเจ้ามีเรื่องไม่สบายใจ ข้าพเจ้ารีบปรึกษาครู					
16.	ข้าพเจ้าไม่สามารถปรึกษาปัญหา กับครูได้					
17.	ข้าพเจ้าไม่สนใจคำแนะนำของ ครู					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับ
ข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างในบางครั้ง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1.	ข้าพเจ้าสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนได้					
2.	ข้าพเจ้าทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ในชั้นเรียนอย่างความสามัคคี					
3.	ข้าพเจ้าไม่มีปัญหาทะเลาะกับ เพื่อน					
4.	ข้าพเจ้ากับเพื่อนมักเอื้อเฟื้อต่อ กัน เช่น การให้ยืมหนังสือ แบ่ง ขนมให้กัน เป็นต้น					
5.	ข้าพเจ้าไม่ใส่ใจช่วยเหลือเพื่อน เมื่อเพื่อนไม่สบาย					
6.	เมื่อข้าพเจ้าไม่มาโรงเรียนเพื่อน มักถามถึงด้วยความห่วงใย					
7.	เมื่อเพื่อนไม่สบาย ข้าพเจ้าเข้าไป ถามอาการ และช่วยเหลืองาน ของเพื่อนเท่าทำได้					
8.	ข้าพเจ้าและเพื่อนมักช่วยกัน อธิบายการบ้านเมื่อมีเพื่อนใน กลุ่มไม่เข้าใจหรือทำไม่ได้					
9.	เพื่อนชวนข้าพเจ้าเล่นกีฬาหรือ ทำกิจกรรมอื่น					
10.	เพื่อนในห้องต่างคนต่างอยู่ไม่ สนใจกัน					

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของนักเรียน เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างในบางครั้ง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1.	เวลาครูมอบหมายให้ทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าพยายามแบ่งงานให้เพื่อนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น					
2.	ข้าพเจ้าสามารถจัดสรรแบ่งงานให้แก่สมาชิกในกลุ่มทำได้ตามความเหมาะสมของแต่ละคน					
3.	เมื่อได้รับมอบหมายงานกลุ่มมาจากครู ข้าพเจ้าทำแต่เพียงผู้เดียว ไม่แบ่งงานให้ผู้อื่นทำเลย					
4.	ข้าพเจ้าไม่สามารถแบ่งงานให้กับเพื่อนทำได้ เพราะเกรงใจเพื่อน					

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
5.	ถ้าข้าพเจ้าได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้เสนอความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน					
6.	ถ้าข้าพเจ้าเป็นผู้นำกลุ่ม ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นเสมอ					
7.	ข้าพเจ้าให้อิสระแก่สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็น แม้ว่าไม่ตรงกับความคิดของข้าพเจ้าก็ตาม					
8.	ถ้าข้าพเจ้าเป็นหัวหน้ากลุ่ม แต่มีสมาชิกคนหนึ่งมีความคิดเห็นขัดแย้งกับเพื่อนในกลุ่ม ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้สมาชิกคนนั้นได้แสดงความคิดเห็น					
9.	ถ้าข้าพเจ้าเป็นผู้นำกลุ่ม ข้าพเจ้าจะกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น					
10.	ถ้าข้าพเจ้าเป็นหัวหน้ากลุ่ม ข้าพเจ้าไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นเลย					
11.	ข้าพเจ้ารับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มเสมอ แม้ว่าความคิดเห็นนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นของข้าพเจ้าก็ตาม					

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
12.	ถ้าสมาชิกในกลุ่มมีความคิดเห็น แยกเป็น 2 ฝ่าย ในฐานะที่ ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้ากลุ่ม ข้าพเจ้า รับฟังความคิดเห็นของทั้ง 2 ฝ่าย					
13.	ถ้าสมาชิกคนใดคนหนึ่งมีความ คิดเห็นไม่ตรงกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้า จะไม่รับฟังความคิดเห็นของเขา เลย					
14.	ข้าพเจ้าไม่รับฟังความคิดเห็น ของสมาชิกในกลุ่ม เพราะคิดว่า ความคิดของตัวเองคืออยู่แล้ว					
15.	เมื่อข้าพเจ้าได้รับเลือกให้เป็น ผู้นำในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของ โรงเรียน ข้าพเจ้า ปรึกษาหารือกันกับสมาชิกใน กลุ่ม					
16.	เมื่อได้รับมอบหมายงานจากครู ข้าพเจ้ามีการปรึกษาหารือกับ สมาชิกในกลุ่มก่อนลงมือทำงาน ทุกครั้ง					
17.	ถ้าการทำงานกลุ่มเกิดปัญหา ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ ในกลุ่มมี การปรึกษาหารือถึงวิธีการ แก้ปัญหานั้น					
18.	เมื่อมีการทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้า ไม่ปรึกษาหารือกับใครเลย ขอทำ แต่ส่วนของตัวเองเท่านั้น					

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
19.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการวางแผนการทำงานร่วมกันกับเพื่อน ทำให้ งานดำเนินไปได้ด้วยดี					
20.	ข้าพเจ้ามีการวางแผนการทำงาน ร่วมกันกับเพื่อนเสมอ					
21.	ในการทำงานกลุ่ม เมื่อกลุ่ม ประสบปัญหาใด ๆ ข้าพเจ้าและ เพื่อน ๆ ช่วยกันแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้น					
22.	ถ้าข้าพเจ้าเป็นประธานนักเรียน แล้วได้รับงบประมาณจำนวน จำกัดมาจัดกิจกรรม ข้าพเจ้ามัก วางแผนในการจัดสรร งบประมาณกับสมาชิกในกลุ่ม					
23.	เมื่อได้รับมอบหมายงานจากครู มาแล้ว ข้าพเจ้าขาดการวางแผน ในการทำงานร่วมกันกับสมาชิก ในกลุ่ม					

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 7 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	6.86
2	3.81
3	5.19
4	6.94
5	4.83
6	8.11
7	6.19
8	6.12
9	4.85
10	5.01
11	3.28
12	7.85
13	5.70
14	7.75
15	3.24
16	6.20
17	6.67
18	5.24
19	2.41
20	4.02
21	3.26
22	7.19
23	5.80
24	3.20
25	4.22
26	3.00
27	4.89

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	4.01
2	4.84
3	5.50
4	5.89
5	6.60
6	5.50
7	2.53
8	7.33
9	11.19
10	8.72
11	7.85
12	6.10
13	4.60

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .81

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	7.686
2	5.647
3	6.200
4	7.245
5	3.303
6	5.087
7	7.507
8	4.752
9	5.186
10	3.631
11	4.073
12	3.959
13	4.571
14	7.856
15	3.513
16	5.113
17	5.951

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .72

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	7.230
2	6.328
3	5.557
4	7.341
5	2.332
6	8.050
7	7.612
8	6.121
9	6.586

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .73

ตาราง 11 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามความเป็นผู้นำ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	6.098
2	4.796
3	3.426
4	4.146
5	7.165
6	7.762
7	6.725
8	8.636
9	6.573
10	6.255
11	7.679
12	6.025
13	4.071
14	5.455
15	7.537
16	9.239
17	8.725
18	5.214
19	5.670
20	6.794
21	8.186
22	5.403
23	4.675

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .92

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสาวภัทรา พาชัยยุทธ
เกิดวันที่	19 เมษายน 2523
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	71/451 หมู่บ้านเมืองเอก ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง ตำบลหลักหก จังหวัดปทุมธานี 12000 โทรศัพท์ 01-8084221
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2544	นิเทศศาสตรบัณฑิต (ประชาสัมพันธ์) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
พ.ศ. 2540	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 กรุงเทพมหานคร